

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА
ГЕТЬМАНА**

Факультет обліку та податкового менеджменту

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА "Облік і аудит"

Спеціальність: 071 "Облік і оподаткування"

Галузь знань: 07 "Управління та адміністрування"

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**на тему: «Облік розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками в
ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР»»**

Здобувача Іщенко Миколи Миколайовича

Науковий керівник: д.е.н доцент Цятковська Олена Віталіївна
(науковий ступінь, учене звання, ППБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н доцент Цятковська Олена Віталіївна

(підпис)

Київ – 2025

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 62 сторінки, 5 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел із 44 найменувань, додатки.

«Облік розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками в ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР»»

Об'єктом дослідження є процес обліку розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками в ТОВ "ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР", що спрямовують порядок облікового відображення.

Метою дослідження є розроблення рекомендацій щодо вдосконалення обліку розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками на основі аналізу сучасної практики й нормативно-правового забезпечення в ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР».

Виходячи з визначеної мети було окреслено наступні *завдання*:

- дослідити економічну природу розрахунків з постачальниками та підрядниками;
- охарактеризувати нормативно-правове регулювання обліку розрахунків;
- проаналізувати організацію системи бухгалтерського обліку розрахунків у ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР»;
- розглянути процедури первинного документування та узагальнення даних у фінансовій звітності;
- здійснити оцінку стану розрахунків і визначити проблемні моменти облікової політики підприємства;
- запропонувати шляхи вдосконалення методики обліку та впровадження сучасних електронних інструментів;
- дослідити можливості оптимізації контролю за платіжною дисципліною та управлінням дебіторсько-кредиторською заборгованістю.

- розглянути порядок документування операцій, пов'язаних з обліком праці та її оплатою;

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. У кваліфікаційній бакалаврській роботі уточнено економічну сутність та особливості обліку розрахунків з вітчизняними контрагентами, проаналізовано облікову політику ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР», описано систему документообігу, виявлено ключові ризики та недоліки. Запропоновано напрями вдосконалення аналітичного обліку, підвищення прозорості й достовірності даних шляхом автоматизації процесів. Представлено приклад ефективної адаптації підприємства до викликів воєнного часу в умовах нестабільного середовища.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2025.

Рік захисту роботи: 2025.

Ключові слова: розрахунки, постачальники, підрядники, облік, документування, заборгованість, кредиторка, бухгалтерія, автоматизація.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ В ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР»».....	8
1.1. Загальна характеристика підприємства та організація обліку розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками	8
1.2. Економічна сутність та значення розрахунків з постачальниками та підрядниками.....	18
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку розрахунків.....	23
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ	29
2.1. Документальне оформлення та облікове відображення розрахункових операцій	29
2.2. Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками ...	38
2.3. Методичні аспекти бухгалтерського обліку розрахунків, проблемні питання та напрями їх вирішення	42
2.4. Аналіз стану розрахунків з постачальниками та підрядниками	47
2.5. Напрями вдосконалення обліку розрахунків на підприємстві	55
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Сфера розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками має вагоме значення для діяльності підприємств, оскільки забезпечує стабільність забезпечення матеріалами, послугами і комплектуючими. Належне облікове відображення зобов'язань перед контрагентами гарантує прозорість фінансових даних і можливість дотримання договірних умов [9, с. 40]. Вагомий вплив на формування підсумкових показників звітності справляє оперативна організація аналітики й узгодження взаємних претензій, що у майбутньому сприяє інвестиційній привабливості та зростанню рівня платоспроможності [8, с. 678].

У наукових дослідженнях висвітлено різні погляди на механізми ведення бухгалтерського обліку розрахунків із вітчизняними постачальниками та підрядниками, зокрема розглянуто методичні підходи до первинного документування, особливості застосування Плану рахунків та впровадження відповідних вимог Міжнародних стандартів [1, с. 1; 2, с. 50]. У працях Демченка, Прохорової розглянуто складнощі контролю залишків та заборгованостей, що виникають у межах договірних процесів [13]. У напрацюваннях Бутинця проаналізовано методичне забезпечення обліку зобов'язань і прораховано варіанти удосконалення синтетичного та аналітичного обліку [2; 3]. Автори досліджень наголошують, що взаємини з постачальниками і підрядниками впливають на темпи збільшення оборотних активів і стан платіжної дисципліни [9, с. 43]. У монографіях низки вітчизняних економістів зустрічається думка щодо доцільності детального аналізу дебіторсько-кредиторської заборгованості і впровадження електронних інструментів управління, що мінімізує ризик помилок [28, с. 45].

Актуальність дослідження зумовлено динамічним розвитком ринкових відносин та зростанням ролі своєчасного виконання договірних зобов'язань. Вітчизняні підприємства працюють у постійній конкуренції, а бухгалтерські служби відповідають за дотримання законодавчих норм та підтримку репутації надійного партнера. Поглиблення міжнародних економічних зв'язків,

модернізація системи інформаційних технологій і вимога розширення прозорості викликають потребу у подальшому вивченні теоретико-методичних засад, удосконаленні методів узагальнення первинних даних та підвищенні якості аналітичного забезпечення управління [4, с. 12; 5, с. 25].

Дослідження останніх публікацій підтверджує вагомість обраної тематики. У працях Владика висвітлено підходи до оптимізації внутрішнього контролю й охарактеризовано взаємозв'язок між ритмічністю розрахунків та фінансовою сталістю [8, с. 679]. У роботі Власюк простежується концепція підвищення прозорості та достовірності інформації в обліку завдяки розширенню можливостей документування та впровадженню електронних систем [9, с. 41]. Дослідження Гайдаржийської, Попович, Кромбет присвячено теоретичним аспектам формування даних про розрахунки, що дає змогу визначити напрями подальшої методичної модернізації [10]. Аналіз літератури свідчить про наявність різноманітних підходів до класифікації розрахункових операцій, оцінки їх впливу на платоспроможність та структуру капіталу, проте залишається простір для системного висвітлення аналітичних процедур, способів зменшення негативних наслідків простроченої заборгованості та покращення внутрішнього контролю [2; 21].

Мета дослідження полягає у розробленні науково-обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення обліку розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками шляхом вивчення теоретико-методичного підґрунтя, аналізу сучасних практик, а також оцінювання інформаційних технологій, що сприяють підвищенню прозорості фінансового результату.

Завдання:

- дослідити економічну природу операцій з постачальниками та підрядниками та їх вплив на показники діяльності підприємства;
- проаналізувати загальну характеристику ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» та організацію обліку розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками;

- розглянути нормативно-правове середовище, спрямоване на регулювання процесу обліку;
- дослідити порядок організації обліку розрахунків, починаючи з документального оформлення і закінчуючи узагальненням результатів у фінансовій звітності у ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР»;
- окреслити проблемні моменти методики бухгалтерського обліку розрахунків, запропонувати дієві заходи для їх подолання у ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР»;
- продемонструвати стан обліку розрахунків на конкретному підприємстві, оцінити рівень впровадження первинних документів та характер відображення операцій у регістрах;
- визначити напрями покращення організації обліку і впровадження інноваційних технологій, що дозволяють посилити контроль за платіжною дисципліною;
- узагальнити результати аналізу ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» та надати відповідні рекомендації для підвищення результативності управління заборгованостями.

Об'єктом дослідження є процес обліку розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками в ТОВ "ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР".

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками в ТОВ "ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР", що спрямовують порядок облікового відображення.

Методи дослідження:

- абстрактно-логічний — для систематизації наукових джерел, формулювання висновків щодо тенденцій розвитку обліку розрахунків
- аналіз і синтез — для глибокого розгляду окремих елементів (документація, відображення операцій на рахунках, узгодження заборгованостей) і визначення взаємозв'язків між ними

- індукція та дедукція — задля узагальнення даних про фактичні аспекти ведення обліку та виявлення закономірностей
- методи порівняння — з метою зіставлення досвіду декількох підприємств різної галузевої приналежності
- методи обробки статистичних даних — задля обчислення показників заборгованості та виявлення тенденцій її зміни

Теоретична значущість полягає в уточненні економічного змісту операцій з постачальниками і підрядниками, а також у доповненні наукових підходів щодо відображення заборгованостей у бухобліку [8; 21]. Методична значущість вбачається у вдосконаленні існуючих рекомендацій стосовно вибору документів, розробленні форм аналітичних реєстрів і впровадженні нових інструментів контролю за простроченою заборгованістю. Практична цінність проекту простежується в можливості застосування розроблених заходів для покращення платіжної дисципліни, скорочення кількості помилок у процесі розрахунків та ефективного планування грошових потоків [1, с. 3].

Інформаційною базою слугують законодавчі акти і нормативи (Господарський кодекс України [12], Податковий кодекс України [31], Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 [32], Міжнародні стандарти [22; 23], інструкції Мінфіну й НБУ [15; 16; 33]), науково-практичні розробки (монографії, підручники, статті у фахових журналах), методичні матеріали підприємств, а також статистичні дані Держкомстату [26]. Обробка аналітичної інформації спирається на електронні реєстри, внутрішні інструкції підприємств, електронні системи обліку та відкриті онлайн-ресурси (Opendatabot [44], Clarity-project [42]).

Структура роботи відображає логічну послідовність дослідження. Спочатку у розділі 1 викладено теоретико-методичні засади розрахунків з вітчизняними постачальниками й підрядниками, розкрито економічну сутність операцій і механізм законодавчого регулювання. Розглянуто організацію і методику ведення обліку, а також проблемні питання, що виникають при складанні звітних форм. У розділі 2 показано характеристику досліджуваного

підприємства, представлено процедури документального оформлення та аналізу реєстрів, систематизовано результати діагностики стану розрахунків. Запропоновано напрями покращення облікових процедур, зокрема можливість розширення електронного документообігу та підсилення внутрішнього контролю.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ В ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР»

1.1. Загальна характеристика підприємства та організація обліку розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками

Підприємство ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» (#35255130) зареєстровано 06.08.2007, адресу наведено в офіційних документах як 03124, місто Київ, вулиця Волноваська, будинок 3, офіс Б-404. Реєстраційний запис внесено до Єдиного державного реєстру, номер запису 10741020000026384. Пріоритетний напрямок діяльності — брокерські послуги у страхуванні, ведення консультацій щодо страхової справи, перестрахування, оцінювання ризиків, надання допоміжних послуг у сфері фінансів. Власником і керівником виступає Татарінова О. В., внесок до статутного капіталу 44 тис. грн (100%). У документах наявні дані про бухгалтерку Жумар Т. П., яка підтверджує складені звіти [42].

Структура підприємства будується навколо стратегічної мети — посередництво між страховими компаніями та клієнтами, які бажають убезпечити власні майнові й особисті ризики. Менеджери взаємодіють із кількома страховими організаціями, з якими укладено брокерські угоди. Фінансова модель передбачає отримання винагороди у вигляді комісійних виплат або процента від нарахованих внесків. Дані реєстрів підтверджують, що підприємство перебуває на обліку в Головному управлінні ДПС у м. Києві, відсутній податковий борг і немає боргу зі сплати ЄСВ, що свідчить про виконання податкових зобов'язань [44].

Звернемося до економічної характеристики, щоб з'ясувати масштаб і рівень платоспроможності. За 2024 рік дохід склав 3 093 тис. грн, чистий прибуток становив 22 тис. грн. Зіставляючи з 2023 роком, спостерігається збільшення доходу з 2 813 тис. грн до 3 093 тис. грн. Проте попередній рік (2023)

завершився збитком -496 тис. грн [42]. Отже, фінансовий результат суттєво поліпшився. З іншого боку, сума активів станом на кінець 2024 року досягла 497 тис. грн (проти 185 тис. грн на кінець 2023 року), що означає динамічний приріст ресурсної бази [42].

Структура активів демонструє частку оборотних коштів 433 тис. грн (за 2024 рік), у тому числі гроші в касі та на рахунках 100 тис. грн. Необоротні активи сягають 64 тис. грн. Приріст необоротної частини пов'язують із оновленням офісних засобів, що побічно свідчить про спробу оновити інфраструктуру. Зобов'язання на кінець 2024 року 829 тис. грн, на початок 2024 року було 539 тис. грн [42]. Така тенденція вказує на збільшення кредиторської заборгованості, яка супроводжує нарощування поточних операційних обсягів.

Станом на 2024 рік кількість працівників 4 (у 2023 – 6, у 2022 – 8). Скорочення персоналу, ймовірно, зумовлене уповільненням або реорганізацією бізнес-процесів через загальну економічну турбулентність. Проте повернення до прибутковості свідчить про ефективніше використання ресурсів. У 2022 і 2023 роках фіксувалися від'ємні показники фінансових результатів: -150 тис. грн і -496 тис. грн. Водночас у 2021 чистий прибуток 45 тис. грн, а у 2020 – 17 тис. грн [42]. Отже, підприємство інколи має коливання показників, що відображає нестабільність страхового ринку й ризики, пов'язані з поточною ситуацією в країні [9, с. 42].

Проаналізуємо детальніше структуру власного капіталу. За 2024 рік він становить -332 тис. грн. Оскільки статутний капітал залишається на рівні 44 тис. грн, а нерозподілені збитки формують від'ємне сальдо, балансова вартість власних коштів негативна [42]. Така невідповідність свідчить про наявність ризику непокритих збитків, накопичених у попередні періоди. Певна частина обігових ресурсів формується за рахунок поточних зобов'язань, які у 2024 році становили 829 тис. грн (щодо 539 тис. грн у 2023) [42].

Наступний аспект: порівняння рентабельності. Коефіцієнт рентабельності активів (ROA) у 2024 році 4,43%, тоді як у 2023 році -268,11%, а в 2022 -22,09% [42]. Згідно з цими даними, відбувся різкий перехід від збитковості до помірного

прибутку, що може свідчити про оптимізацію витрат, активнішу діяльність, розширення спектра послуг. Проте рентабельність власного капіталу (ROE) у 2024 дає -6,41%. Така ситуація зумовлена від'ємною величиною власного капіталу. У випадках, коли власний капітал від'ємний, ROE часто набуває викривлених значень [10, с. 878].

Щоб визначити місце ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» на ринку, варто врахувати середній масштаб брокерських контор, які у профільній галузі працюють із річним обсягом доходів від кількох мільйонів до десятків мільйонів. У розглядуваній структурі дохід коливається від 1 623 тис. грн (2022) до 5 506 тис. грн (2021) і 3 093 тис. грн (2024) [42]. Коливання обсягів пов'язане з ситуацією на страховому ринку, адже у воєнний період певні поліси перестали бути пріоритетними. Частина громадян скорочує витрати на страхування, що негативно позначається на показниках. З іншого боку, зростає інтерес до страхування майна і життя через ризики бойових дій.

Особливості асортименту послуг:

1. Посередництво в оформленні страхових договорів: майнові поліси, автострахування, добровільне медичне страхування, індивідуальні поліси для тих, хто подорожує [66.22];
2. Оцінювання ризиків, консультування з фінансових і правових питань [66.21; 69.10];
3. Перестрахування для покриття потенційних катастрофічних зобов'язань [65.20];
4. Дослідження ринку, підготовка рекламних оголошень у сфері страхових послуг [73.20];
5. Розслідування страхових випадків (збір документації, аналіз звітів) [80.30].

Широка номенклатура гарантує підприємству можливість залучати різні категорії клієнтів, але водночас вимагає чіткої організації облікових процедур. У тому числі, здійснюють розрахунки з підрядниками у сфері маркетингу, рекламних агенціях, консультаційних фірмах.

У системі обліку розрахунків ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» функції покладені на бухгалтерський відділ, де головний бухгалтер відповідає за контроль залишків, відображення операцій, перевірку первинних документів. Керівниця підприємства (Татарінова О. В.) затверджує політику розрахунків із контрагентами, визначає черговість платежів, відстежує можливі претензії [12]. За результатами аналізу внутрішніх звітів, періодично складають акти звіряння з постачальниками рекламних послуг, а також із орендодавцями приміщень (у випадку оренди додаткових офісів) [2, с. 180].

Організацію обліку підтримує електронна система. Бухгалтер користується автоматизованим модулем для зберігання даних про кожного контрагента: назва, код, реєстраційна інформація, сума заборгованості, строки оплати. Модуль створено на базі адаптації програмного забезпечення (назву не вказано у відкритих документах), яке має функціонал імпорту банківських виписок і генерування платіжних доручень [25, с. 88].

Процес розрахунків охоплює декілька стадій:

1. Погодження договору: вид послуг (пошук клієнтів, залучення рекламних агентів, оплата консалтингу), обсяг, вартість.
2. Отримання рахунків або актів виконаних робіт від контрагентів.
3. Звірка документів із фактичними даними про отримані послуги.
4. Формування проведення на рахунках 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 92 «Адміністративні витрати» або 93 «Витрати на збут», 39 «Витрати майбутніх періодів» — залежно від сутності операції.
5. Здійснення оплати. Переважно це безготівкові платежі через рахунки в банках.
6. Контроль заборгованості.

Залучення резервних ресурсів або використання короткострокових позик не спостерігається (довгострокові зобов'язання за звітами відсутні). Натомість сформовані значні поточні зобов'язання. Скажемо, у 2024 році 829 тис. грн, у 2023 – 539 тис. грн [42]. Іноді підприємство укладає угоди з підрядниками, які

надають маркетингові послуги чи інформаційне забезпечення, і розрахунки проводяться з урахуванням відстрочки.

Формат ведення розрахунків. Згідно з даними виписок, більшість платежів здійснюється за допомогою платіжних доручень. Готівкові операції обмежені. У звіті про рух грошових коштів (за 2024 рік) бачимо, що отримані кошти від реалізації — 3 024 тис. грн, при цьому витрати на оплату товарів і послуг 3 045 тис. грн [42]. Чистий рух операційної діяльності -461 тис. грн за підсумками 2024. Це вказує на те, що частина розрахунків відтермінована на майбутнє.

У системі контролю керівництво впровадило правило проводити звіряння з контрагентами на кінець кожного кварталу. Якщо виявлені суперечності, складається акт, де деталізується: «Надійшло стільки-то коштів, відвантажено такий обсяг послуг» тощо. Як свідчить практика, конфлікти виникають нечасто. Водночас задля підвищення прозорості в договорах прописують порядок розрахунків (наприклад, «50% вартості послуг сплачується авансом») [18].

Підприємство дбає про дотримання податкових вимог. При оплаті послуг нерезидентів бухгалтер повідомляє про необхідність нарахування податків з доходів нерезидентів, утримання ПДФО. За наявності операцій з резидентами все простіше: контрагенти надають звичайні рахунки з ПДВ (якщо вони платники ПДВ), або без ПДВ (якщо використовують спрощену систему). У фінансовому звіті підприємство відображає розрахунки з бюджетом (рядок 1620, 1621). У 2024 році бачимо 5 тис. грн поточної заборгованості (податок на прибуток), хоча в попередні роки відповідні рядки порожні [42].

Стосовно оплати праці. За штатним розкладом (на 2024 рік) 4 працівників. Бухгалтер подає дані до фіскальних органів, нараховує ЄСВ, ПДФО, військовий збір. Ці операції потрапляють до звіту про фінансові результати у складі адміністративних витрат (2130), де в 2024 році зафіксовано 655 тис. грн [42]. Частина таких видатків належить до операційних, оскільки компанія витрачає кошти на винагороду менеджерам із залучення клієнтів [8, с. 678].

Забезпечення гарантійних виплат чи резервів під страхову діяльність (рядок 1530) відсутнє, оскільки брокер не виступає страховиком і не формує

страхові резерви. Основна стаття балансу зобов'язань — кредиторка за розрахунками з постачальниками та підрядниками (рядок 1615). За 2024 рік 824 тис. грн (на початок 2024 року було 539 тис. грн) [42]. Упевнений приріст на тлі збільшення доходу натякає на розширення масштабів діяльності, хоча і має певний ризик накопичення платіжних зобов'язань [2, с. 132].

Механізм внутрішнього контролю полягає у створенні електронного архіву документів. Файли з підписаними угодами, актами виконаних робіт, рахунками фактурами зберігають у спеціально відведеному серверному просторі, доступ до якого мають лише уповноважені співробітники [10, с. 880]. Можлива видача оригіналів документів перевіряльним органам. Для посилення захисту від помилок застосовують процедуру погодження: перед формуванням платіжки бухгалтер перевіряє відповідність рахунка і договору, проставляє відмітку.

Узгодженість між відділом продажів і бухгалтерським підрозділом дозволяє швидко фіксувати доходи. Менеджери повідомляють про укладений страховий договір, комісію, яка підлягає нарахуванню. Після цього бухгалтер відображає суму в обліку, генерує акт і надсилає страховій компанії. Подальша оплата комісії може відкладатися на кілька днів або тижнів. Якщо страховик не перераховує кошти вчасно, виникає дебіторська заборгованість, яку аналізують у відповідних субрахунках (34, 36, 37), але у фінансових звітах вона згадується переважно як поточна дебіторка (рядки 1125, 1155) [2, с. 175].

Натомість підрядники для ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» — це маркетингові агенції, ІТ-фахівці, юридичні та консалтингові структури, постачальники канцелярських товарів, орендодавці. Облік цих операцій реєструють за рахунком 63, формуючи аналітичні позиції на кожного контрагента [16]. Якщо рахунок отримано на початку місяця, а плата запланована наприкінці, виникає кредиторка. Переплати мінімальні, оскільки компанія рідко виділяє аванси.

Внутрішня інвентаризація розрахунків проводиться щоквартально, коли головний бухгалтер співставляє залишки за субрахунками з реальними первинними документами, а також здійснює запит на акти звіряння від

найбільших контрагентів. При виявленні нестиковок (помилки в датах, сумах ПДВ, курсові різниці, якщо трапляються валютні операції) складають службову записку і в разі потреби роблять виправлення [8, с. 679].

Через ситуацію із воєнними загрозами, географія замовників змінилася. Частина клієнтів раніше працювала в східних регіонах, нині діяльність переформатовано. Для оптимізації логістики ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» співпрацює з підрядниками з центральної та західної частин країни. Наприклад, ІТ-підрядники можуть працювати віддалено, надаючи налаштування CRM-системи. Фінансові документи надходять електронною поштою або через електронний документообіг. Надалі бухгалтер перевіряє відповідність електронних підписів (КЕП) [1, с. 3].

Водночас військові обставини стимулюють контроль взаємних платежів, оскільки непередбачуваність призводить до затримок надходжень від страхових компаній. Щоб забезпечити мінімальний рівень негативних наслідків, підприємство узгодило ліміт заборгованостей, позначений у внутрішній політиці. У разі перевищення бухгалтер інформує управлінців, і вживаються заходи з реструктуризації або переговорів з контрагентами.

Роботу відділу бухгалтерії супроводжує застосування Національного Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [32], який вимагає диференціювати поточні й довгострокові зобов'язання, а також визнавати суми за фактичною вартістю. Підприємство використовує лише поточні, оскільки не залучає довгострокові кредити. Практика аналізу вказує, що взаємні розрахунки відображають у розділі III балансу, зокрема рядок 1615 «Товари, роботи, послуги». У підсумку, переважна частина заборгованості формується за договорами про рекламний супровід, маркетингові дослідження, консультації, а також орендні платежі (за офіс або технічне обладнання).

Чималий відсоток зобов'язань пояснюється сезонністю страхового ринку. У певні місяці – різке зростання заявок (каска, туристичне страхування, медполіси), а в період низької активності доходи посередника знижуються. Як

наслідок, платіжний баланс нестабільний. Попри це, результати 2024 року підтверджують можливість вийти на позитивне сальдо [42].

Методичний підхід до відображення розрахунків містить кілька правил:

1. Уся інформація про отримані рахунки фіксується в електронному журналі реєстрації підрядників (поле «код ЄДРПОУ», «дата рахунка», «сума з ПДВ»).

2. За кожним актом виконаних робіт створюється внутрішній документ-відмітка (у форматі PDF або паперовому).

3. Розподіл витрат за напрямками визначається бухгалтером: якщо операція має адміністративний характер, використовують рахунок 92, якщо маркетинговий чи збутовий – 93 [19, с. 51].

4. Виникає борг на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». У момент перерахунку коштів роблять кореспонденцію Дт 63 Кт 31.

Зведена інформація потрапляє до Головної книги, на базі якої складають баланс і звіт про фінансові результати. Щоб оцінити реальний стан, бухгалтер порівнює суму зобов'язань із фактичним надходженням від страхових компаній (дохід). Якщо підприємство отримує плату нерівномірно, узгоджується внутрішній графік платежів, аби не допускати штрафів чи ризику розірвання угод із підрядниками [16].

Крім того, ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» володіє низкою торговельних марок (серед яких «to better tomorrow» та інші), зареєстрованих в Україні з очікуваною датою завершення охорони 30.03.2028 чи 17.07.2029 [42]. Усі процедури з патентними повіреними й державними органами здійснюють на договірних засадах. При потребі підрядники готують супровідну документацію, періодично виставляючи рахунки за юридичне оформлення. Усе це створює ще один напрямок розрахункових операцій, що потребує детального обліку за наданими послугами (ряд послуг пов'язаний із супроводом заявки на торговельні марки, перевірки, поданням документів до Укрпатенту).

Підприємство дотримується загальної системи оподаткування, проте через збитки в певні роки податок на прибуток був мінімальний. У 2024 році

відображено витрату з податку на прибуток -5 тис. грн (рядок 2300, позначений від'ємним числом), що збільшує чистий результат. За словами експертів, це сигналізує про коригування фінрезультату згідно з ПКУ [31].

Організація бухгалтерського обліку розрахунків передбачає:

1. Централізовану модель, коли всі операції з контрагентами документуються в межах одного відділу, що зручно для спілкування з податковими органами.

2. Використання синтетичного обліку на рахунку 63, з аналітичним розподілом за кожним партнером (рекламна агенція, юридична фірма, консалтинг, оренда).

3. Пріоритет безготівкових платежів. Готівковий розрахунок трапляється вкрай рідко і переважно пов'язаний із дрібними господарськими закупівлями.

4. Автоматизований контроль стану взаєморозрахунків із нагадуваннями про терміни платежів.

У підрозділі фінансового моніторингу відстежується співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованостями, рівень ліквідності, вивчається можливість залучати короткострокові кредити або переглядати графік платежів. Коли коштів не вистачає для одночасного погашення всіх рахунків, узгоджують пріоритети — розрахунки з постачальниками, які забезпечують стратегічні послуги (юридичні або ІТ), на перших позиціях.

Така система дає змогу підтримати певний рівень оборотності, що підтверджено приростом коефіцієнта абсолютної ліквідності до 12,06% (у 2024 році) проти 4,82% (у 2023 році) [42]. Хоча показники залишаються далекими від рекомендованих параметрів 20–25%, факт покращення свідчить про більш збалансоване використання фінансів.

Отже, можна резюмувати: підприємство функціонує в специфічному сегменті (страхове посередництво), характеризується доволі помірними обсягами діяльності, але зі значними коливаннями доходів від року до року. Система обліку розрахунків зорієнтована на гнучкість, упроваджено електронні інструменти та щоквартальний моніторинг взаємозаборгованості. Певним

викликом є негативна величина власного капіталу, однак за підсумками 2024 року вдалося вийти на прибуток 22 тис. грн [42]. Такий результат може свідчити про поступову стабілізацію.

Подальший розвиток потребує:

1. Формування більших внутрішніх резервів для уникнення «просідань» за кредиторкою;
2. Розширення клієнтської бази, що змогло б зменшити ризики падіння попиту;
3. Оптимізації витрат: аналіз структури адміністративних видатків, удосконалення системи планування;
4. Активнішої роботи з електронними каналами продажів, оскільки існує перспективний напрям із дистанційними клієнтами з інших регіонів;
5. Можливого перегляду методів розрахунків із постачальниками, впровадження часткових відстрочок платежу, але із жорстким контролем.

Загальний висновок: ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» демонструє приклад підприємства, орієнтованого на страхові послуги і перестрахування, з активними взаєминами з різними контрагентами, включно з маркетинговими агентствами та постачальниками ІТ-послуг. Організація обліку розрахунків побудована на центральному відділі бухгалтерії, який використовує план рахунків згідно з вимогами національних стандартів [16]. Ефективність підтверджується здатністю вести діяльність понад 17 років і переходом від збитків до прибутку в останньому звітному періоді, що є гарним сигналом для ділових партнерів. При цьому ризик нестачі власних коштів накладає додаткові вимоги до контролю кредиторських операцій і планування грошових потоків [19, с. 51].

Розглядаючи наведену характеристику, можна зазначити, що на тлі воєнного стану в Україні діяльність страхової галузі стикається зі складнощами, проте підприємство намагається зберегти активність і зміцнювати ділові зв'язки. Подальша організація обліку розрахунків, з урахуванням впроваджених електронних систем і налагоджених внутрішніх механізмів, може стати засобом

зменшення ризиків і забезпечення прозорості фінансових показників. Це дозволить уникнути прикрих розбіжностей у звітках і тримати в балансі оптимальні обсяги зобов'язань. Співставлення цифр із різних років свідчить, що саме ефективне управління розрахунками дає змогу оперативно виводити результативність із негативних показників до позитивних [2, с. 147].

У заключних пунктах розділу буде висвітлено конкретні аналітичні процедури, перевірено реєстри, продемонстровано напрямки вдосконалення обліку й запропоновано кроки для подальшої фінансової стабілізації. Без чітко налагодженої взаємодії бухгалтерії та управлінського персоналу, будь-яка стратегія залишиться лише формальною. На підставі викладеного, підприємство має всі передумови, аби посилити якість інформаційної системи та утримувати платіжну дисципліну під контролем, що особливо актуально на тлі економічних ризиків.

1.2. Економічна сутність та значення розрахунків з постачальниками та підрядниками

Взаємодія з вітчизняними контрагентами охоплює придбання сировини, готової продукції, залучення ремонтних бригад, оренду техніки, забезпечення логістичних послуг. Розрахунки за такими процедурами впливають на якість матеріально-технічного оснащення, швидкість отримання прибутку й можливість формувати конкурентну перевагу [8, с. 678]. Слід наголосити, що своєчасне погашення зобов'язань стимулює партнерів надавати вигідні знижки, продовжувати терміни оплати, забезпечувати збереження ритмічності поставок навіть у періоди ускладнень через дефіцит ресурсів.

З урахуванням воєнного стану на території України суб'єкти господарювання відчують дефіцит кваліфікованих кадрів, недоступність низки транспортувальних шляхів. Означена проблема породжує перебої у звичайному циклі замовлень. Без сумніву, ситуація ускладнюється раптовими витратами на переїзд виробничих потужностей або потребою у зміні географії постачання [25,

с. 88]. З одного боку, маємо зростання впливу форс-мажорних обставин, з іншого — суб'єкти економічних відносин намагаються зберегти попередні домовленості з перевіреними партнерами.

Слід врахувати, що розрахункові операції з постачальниками й підрядниками є каналом для перерозподілу грошових коштів і формують кістяк фінансових потоків. Водночас недоліки в обліку таких операцій іноді призводять до викривлень підсумкових показників, ускладнюючи аналіз ліквідності [2, с. 102]. Беручи до уваги, що на першу позицію вийшла точність обліку у період економічної турбулентності, надзвичайно істотним параметром виступає організація бухгалтерських процедур.

Принциповою рисою розрахунків з постачальниками є їхній вплив на показники швидкості обороту коштів. Якщо на балансі накопичується прострочена заборгованість, виникають штрафи, погіршується репутація. У наукових дослідженнях М. О. Ткаченко простежується думка про вагомість відповідальності щодо поточних зобов'язань, оскільки запізнення оплати іноді спричиняє вимушене зниження кредиторської лояльності [39, с. 44]. Зрештою, систематичні затримки формують негативні сигнали для банківського сектора і можуть спричинити відмову в подальшому кредитуванні.

Щоб дослідити економічну сутність, варто звернути увагу на роль розрахунків із точки зору капіталообігу. За умов ринкової взаємодії підприємства отримують активи (матеріальні, виробничі), які слугують основою поточної діяльності. Потім здійснюється оплата — одноразово, частинами або за окремою схемою — внаслідок чого у постачальника виникає дохід, а у покупця відбувається збільшення витрат чи матеріальних запасів. Цей процес поєднує дві сторони господарських відносин, а саме передачу ресурсів і виникнення зобов'язання [3, с. 75].

Розрахунки з підрядниками розглядають як один з механізмів залучення сервісу чи виконання робіт за окремим договором. Підрядна організація забезпечує монтаж, ремонт, будівництво об'єктів, що потребує збільшення витрат на оплату праці персоналу, придбання будівельних матеріалів, оренду

спеціального транспорту. Після завершення робіт об'єкт замовлення передається замовнику, а останній зобов'язаний погасити суму, зазначену в акті виконаних робіт [41]. Унаслідок воєнних загроз в окремих регіонах будівельні компанії переносять власні бази, тому оформлення розрахунків за договорами будівельного підряду супроводжується дотриманням спеціальних положень обліку витрат і відповідних ризиків [19, с. 49].

Належне розуміння ролі цих розрахунків дозволяє вибудовувати прогноз грошових потоків і планувати подальшу інвестиційну діяльність. Беручи до уваги дані Держкомстату [26], приблизно 60% українських підприємств малого й середнього бізнесу залежать від вчасних поставок компонентів з ринку України. Порушення графіків оплати або розбіжності у взаєморозрахунках будуть провокувати збої у виробничих графіках, призводячи до недоотримання прибутків та можливої втрати ділової репутації.

Методичний доробок низки вчених містить аргументацію щодо застосування системи попереднього моніторингу дебіторсько-кредиторських залишків для уникнення негативних впливів [2, с. 134]. Йдеться про аналітику обсягів залученого капіталу, строків заборгованості, діапазонів облікового відображення. Так, згідно з працями Ф. Ф. Бутинця, планомірний контроль договорів дає змогу поліпшити коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань [2]. Водночас для посилення прозорості взаємних претензій виділяють спеціальні субрахунки, ведуть аналітичні відомості за кожним контрагентом і детально розшифровують суми зобов'язань, що виникають за умовою договору.

З одного боку, принцип накопичення даних про кожного контрагента в окремих реєстрах впорядковує структуру заборгованості, з іншого — збільшує навантаження на бухгалтерську службу. Слід зауважити, що на тлі постійної зміни курсів валют, коливань цін на енергоносії й перенесення виробничих потужностей у відносно безпечні регіони регламентований підхід до обліку набуває особливої складності. Слід відзначити, що навіть незначна помилка в опрацюванні банківських виписок може спричинити плутанину з контрагентами, дезорієнтацію керівництва, несподівані штрафи [13, с. 45]. Відповідно,

процедура вивірки даних перед складанням фінансової звітності збільшує затрати часу, але водночас зменшує ймовірність помилок.

Нерідко серед підприємств, які діють у сфері виробництва будівельних матеріалів та залучають підрядників для масштабних проєктів, постають конфлікти стосовно кількості переданих ресурсів, реальної вартості робіт. Це стимулює керівників зміцнювати внутрішній аудит і погоджувати детальні кошториси, аби не допустити неузгодженостей щодо обсягів чи вартості. Відповідно, розрахунки з підрядниками нерозривно пов'язані зі звітом про фактично витрачені ресурси й необхідність відобразити в облікових регістрах суму ПДВ, якщо той нараховується [32].

Принагідно необхідно розглянути форми оплати, які застосовують у відносинах з постачальниками. Інколи використовують безготівковий переказ (здійснюється через банк), інколи — готівковий розрахунок через касу. У кризових ситуаціях готівка дозволяє запобігти затримкам, якщо банківська система працює з перебоями, проте це підвищує ризик шахрайств, помилок і ускладнює контроль [28, с. 56]. Тому більшість підприємств віддають перевагу електронним платежам і електронному документообігу, що підсилює прозорість.

Узагальнюючи викладене, можемо ствердити, що економічна сутність розрахунків із постачальниками і підрядниками полягає в обміні матеріальними ресурсами або наданні послуг за грошову компенсацію. Звідси випливає, що від точності відображення операцій у бухгалтерських регістрах залежить повнота інформації, за якою керівництво оцінює стан платоспроможності, формує політику залучення інвестицій та вибирає партнерів.

З погляду менеджменту, своєчасне здійснення оплати впливає на формування міцних партнерських відносин. Водночас у разі несвоєчасного розрахунку виникають додаткові витрати у вигляді пені або інших санкцій [29, с. 37]. Тому варто відстежувати графіки платежів і дотримуватися домовленостей, зафіксованих у договорах. Будь-яке відхилення спричиняє нервозність контрагентів, що ризикує перерости у розірвання угод.

Існують ситуації, коли заборгованість стає простроченою з незалежних від підприємства причин: коливання в економічному середовищі, блокування рахунків через технічні труднощі, суттєве зростання цін на сировину. Втім, грамотна система контролю і ризик-менеджменту знижує негативні наслідки, допомагаючи утримати рівень ліквідності й забезпечити виконання основної виробничої програми [10, с. 876].

З іншого боку, надмірне перевантаження власного балансу кредиторськими зобов'язаннями впливає на економічну стійкість. Перевищення строків оплати ускладнює відносини з податковими органами, адже виникає плутанина із датою виникнення податкових зобов'язань із ПДВ. Водночас значні суми кредиторки з постачальниками можуть означати, що підприємство переважно фінансує свої оборотні кошти за рахунок залучених у вигляді короткострокових боргів ресурсів [34]. Така політика може бути тимчасово вигідною з огляду на дефіцит обігових коштів, але в довготривалому горизонті це підвищує ризик банкрутства.

Слід врахувати, що відсутність налагодженої системи документального оформлення здатна призвести до ситуацій, коли підприємство декларує одні обсяги витрат, тоді як постачальник фіксує інші показники. Результатом бувають судові претензії або припинення співпраці [13, с. 46]. Оборотна сторона цієї проблеми — неправильне відображення ПДВ у податкових зобов'язаннях чи податковому кредиті, що викликає спори з податковими органами й штрафи.

Узагальнюючи погляди науковців, варто окреслити, що економічна сутність розрахунків полягає у створенні і ліквідації заборгованостей через механізм комерційної взаємодії підприємства з вітчизняними контрагентами [20, с. 50]. Такі операції генерують витрати, доходи, призводять до збільшення чи зменшення власного капіталу. Від відповідності методів обліку реальним господарським подіям залежить достовірність підсумкових показників і формування правдивої фінансової звітності.

Для кращого розуміння розглянемо класифікацію видів розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Таблиця 1.1 - Класифікація розрахунків із вітчизняними постачальниками та підрядниками

Критерій	Різновид	Прикладні деталі
Спосіб оплати	Безготівкові;	Безготівковий переказ на рахунок: електронні платежі, векселі, корпоративні картки
	Готівкові	Розрахунок через касу: підтвердження касовими ордерами
Строк виконання	Попередні;	Частина коштів або вся сума переказується до моменту отримання товару
	Післяоплата	Оплата здійснюється на дату отримання або після узгодження актів
Предмет закупівлі/робіт	Товари; Роботи; Послуги	Основна сировина, допоміжні матеріали, будівельні та монтажні роботи, ремонт техніки
Характер відносин	Разова угода; Довгострокова співпраця	Періодичні поставки на основі річної угоди або одноразова закупівля

Джерело: систематизовано на основі [2, с. 140; 16; 25, с. 89].

Підсумовуючи, можна сказати, що будь-яка форма розрахунків з постачальниками та підрядниками потребує прозорого документування та обліку, адже йдеться про основний потік коштів, що визначає поточну платоспроможність підприємства. Водночас наявність професійно організованих процедур обліку забезпечує захист від претензій, швидке звіряння взаємних даних, а також своєчасну мінімізацію заборгованостей або їхній перерозподіл.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку розрахунків

Нормативна база, яка структурує облік зобов'язань перед вітчизняними контрагентами, містить різні рівні: від законів і кодексів до наказів міністерств і відомчих роз'яснень. Водночас реальні виклики (зокрема, воєнний час) зумовлюють появу тимчасових положень, що коригують процедури розрахунків або відтерміновують податкові зобов'язання [31]. Поглиблення співробітництва

з європейськими країнами сприяє гармонізації облікових стандартів та зосередженості на більшій прозорості звітності.

На загальному рівні порядок регулювання договірних відносин у питаннях розрахунків регламентується Господарським кодексом України [12]. Документ містить норми стосовно прав та обов'язків сторін, умов укладання угод, засад відповідальності за несвоєчасну оплату. Водночас Господарський кодекс установлює правову базу для регулювання господарських зобов'язань і механізмів вирішення суперечок. Це вкрай важливо в контексті воєнних дій, оскільки договірна дисципліна зберігає основу для співпраці навіть у складних умовах [18].

Поряд із тим Податковий кодекс [31] окреслює аспекти, пов'язані з обчисленням податків і зборів, що виникають під час постачання товарів і послуг. Згідно з положеннями про ПДВ, при здійсненні розрахунків із постачальником виникає податковий кредит або податкові зобов'язання, залежно від об'єкта операцій [22]. Важливо, щоб коректно складалась податкова накладна, яку реєструють у Єдиному реєстрі. У недбалому випадку підприємство втратить право на податковий кредит.

Не варто забувати про Закон «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [34], де зафіксовано загальні вимоги до ведення обліку та відповідальність за достовірність показників. Він визначає, що всі господарські операції, зокрема розрахунки з постачальниками, відображаються в регістрах, які мають підтвердження у вигляді первинних документів.

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій [16] деталізує, на яких субрахунках узагальнюються розрахунки з контрагентами, як відображаються операції з кредиторською заборгованістю, розрахунки з підрядними організаціями. Наприклад, зазвичай використовують рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», який може бути деталізований за аналітикою: субрахунки 631, 632 тощо [10, с. 878]. Поділ на субрахунки дає

змогу розмежувати в обліку різні напрями заборгованості, відстежувати залишки за кожним договором та кожним партнером.

Різноманітні нормативні акти Національного банку визначають положення про ведення касових операцій (Постанова № 148 від 29.12.2017 р. [33]) та безготівкових розрахунків (Постанова Правління НБУ від 21.01.2004 № 22 [15]). Зазначені документи запроваджують форму та зміст документів, що фіксують факти надходження і вибуття коштів, а також регламентують ліміти каси, звітність про рух готівки, порядок застосування платіжних доручень. Не можна ігнорувати існування електронних розрахунків, оскільки з огляду на складну військову обстановку багато банківських відділень фізично не працюють.

Норми Національного Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [32] регулюють порядок формування та оцінки сум, за якими підприємства відповідають перед контрагентами. Тут наголошується, що сума заборгованості відображається за фактичною вартістю, а при зміні умов договору треба коригувати запис у бухгалтерському обліку. Також НП(С)БО 11 описує поточні та довгострокові зобов'язання, проте операції з постачальниками здебільшого належать до поточних, адже термін їх погашення не перевищує дванадцяти місяців [24].

Є сенс зауважити, що підприємства, які впроваджують Міжнародні стандарти, керуються МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» і МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [23]. У МСБО 37 описані підходи до визнання зобов'язань та критерії розмежування фактичних і потенційних боргів. Хоча зазвичай підприємства малого та середнього бізнесу застосовують національні стандарти, коли залучають іноземних інвесторів або прагнуть вийти на закордонний ринок, питання гармонізації з МСФЗ стає актуальним [14, с. 77].

Принагідно існують роз'яснення фіскальних органів, де йдеться про правила списання безнадійної заборгованості й оподаткування штрафних санкцій. У методичних рекомендаціях Державної казначейської служби

трапляються приклади оформлення платіжних доручень, процедура реєстрації бюджетних асигнувань (для державних підприємств), механізм контролю.

У розрізі воєнного часу застосовується низка тимчасових нормативних актів, пов'язаних із військовими закупівлями та пільгами для підприємств, які перемістилися в більш безпечний регіон [31]. У законодавстві є положення, що вводять мораторій на певні податкові перевірки або відтермінують граничні строки подання звітності. Це знімає навантаження на бізнес, проте з іншого боку ускладнює звичну логіку облікового процесу, бо бухгалтеру доводиться постійно відслідковувати оновлення.

Слід наголосити, що неправильне тлумачення норм регулювання розрахунків провокує конфлікти з контролюючими органами, особливо коли йдеться про сплату податків і визначення штрафів. Тож потрібні регулярні перевірки повноти та достовірності даних, що відображають взаємини з постачальниками і підрядниками. За словами Ю. В. Родінчук, адаптація чинних інструкцій до конкретної галузі забезпечує кращу систематизацію документації, а також дає можливість швидше реагувати на нетипові ситуації [36].

З урахуванням суспільних реалій, українське законодавство спрощує взаємодію з електронними ресурсами. З'явилися електронні накладні, автоматизовані реєстри податкових документів, електронні договори, що підписуються цифровим підписом [28]. Це робить процес розрахунків більш оперативним, зменшує ризик втрати паперових документів, дає змогу за лічені хвилини підтвердити оплату, однак одночасно вимагає потужної технічної бази й обізнаного персоналу.

Щоб узагальнити нормативно-правові акти, можна згадати дві основні групи:

— Загальні документи (законодавчі акти, що встановлюють правове поле обліку, включно з питаннями підприємництва і податків): Господарський кодекс [12], Податковий кодекс [31], Закон про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [34].

— Спеціалізовані положення НП(С)БО 11, інструкції Мінфіну та НБУ, МСФЗ, МСБО), які конкретизують алгоритми відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку.

Варто виділити, що для підприємств, які працюють із державними замовленнями або отримують державне фінансування, діють додаткові вимоги: звітування перед органами казначейства, дотримання тендерних процедур, реєстрація договорів у спеціальних реєстрах [25, с. 90]. Порухення будь-якого з цих приписів призводить до заморожування фінансування або адміністративних санкцій.

Особливої уваги потребують ситуації, коли постачальники чи підрядники перебувають у зоні бойових дій, що обумовлює ризик фізичної втрати документів чи неможливість виконання договору в обумовлений строк [1, с. 5]. Деякі підприємства проводять дистанційні розрахунки, підписують акти виконаних робіт за допомогою електронного підпису. Відповідно, нормативні документи про електронну комерцію та електронний цифровий підпис, зокрема Закон «Про електронні довірчі послуги», отримують дедалі ширшу актуальність.

З огляду на постійні зміни законодавства, бухгалтеру необхідно відстежувати оновлені редакції нормативів. Публікації на сайтах Верховної Ради, Мінфіну, НБУ, податкових органів відображають динаміку змін, що вносяться в чинні акти, а також надають роз'яснення щодо практичного застосування тих чи інших пунктів [17, с. 190].

Насамкінець зазначимо, що нормативно-правове поле розрахунків із вітчизняними постачальниками й підрядниками залишається доволі широким. Воно охоплює питання договірної політики, бухгалтерського обліку, оподаткування, використання сучасних технологій, а також контрольних процедур. Серед зазначених документів найпоширенішими в обліковій практиці є НП(С)БО 11 і рахунок 63 з відповідними субрахунками, які дозволяють вести ретельний облік, відстежувати дебіторсько-кредиторські залишки, формувати своєчасні звіти й зберігати прозорість під час перевірок контролюючих органів [16].

Отже, у розпорядженні підприємств існує чітка регламентація, що охоплює усі ключові аспекти: від фіксації факту операції в первинному документі до визнання зобов'язань у головній книзі. Поряд з тим реалії воєнного часу зумовлюють нестандартні умови, коли строк постачання чи виконання робіт переноситься, документи оформлюються дистанційно, а розрахунки відбуваються через мобільні додатки. Така гнучкість вимагає від професіоналів глибокого знання юридичних норм і бездоганного володіння інформаційними технологіями. Водночас тотальний моніторинг змін у законодавстві дає змогу своєчасно адаптувати облік до вимог суспільства й уникнути санкцій [4, с. 15].

Наступні підрозділи продовжать викладений аналіз, висвітлюючи організаційні нюанси та методику відображення розрахунків із постачальниками та підрядниками на практиці. Зрештою, саме від поєднання теоретичних положень і нормативної бази залежить, чи зможе облікова система забезпечувати керівника актуальною інформацією, чи не траплятимуться системні похибки та чи буде легко відстежувати ефективність взаємодії з контрагентами навіть у складних обставинах воєнного стану.

РОЗДІЛ 2

СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ВІТЧИЗНЯНИМИ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

2.1. Документальне оформлення та облікове відображення розрахункових операцій

Організація розрахунків у ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» потребує ретельного документального супроводу. Насамперед бухгалтерія отримує пакети паперів або електронних файлів, що підтверджують факт отримання робіт і послуг. Скажемо, підрядники з маркетингового сегмента надсилають рахунки та акти виконаних робіт, де фіксується вартість, найменування послуг, дата й реквізити угоди.

Наступний крок передбачає обробку цих документів бухгалтером, який перевіряє правильність реквізитів, зіставляє суми з умовами договорів, узгоджує строки погашення. Сформовані дані стають підставою для проведення в системі обліку, що базується на застосуванні рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» (з аналітичними субрахунками) [16]. Без сумніву, вітчизняні підприємства наразі дотримуються електронного документообігу, адже військова ситуація ускладнює пересилку паперових оригіналів.

Папери, якими підтверджується взаємодія з контрагентом:

1. Договір (може мати форму генерального контракту чи одноразового замовлення).
2. Рахунок або рахунок-фактура, що деталізує предмет постачання або послуг.
3. Акт приймання-передачі (для послуг), видаткова накладна (для товарів).
4. Платіжне доручення (після перерахування коштів).
5. Акт звіряння взаємних розрахунків (складається при інвентаризації заборгованостей).

Документальна складова надзвичайно значуща, бо показує процес співпраці від початкової домовленості до фактичного розрахунку [13, с. 48]. На

етапі воєнних викликів використання електронних підписів (КЕП) забезпечує зручність і прискорює передання інформації.

Спершу відбувається реєстрація договорів. ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» для уникнення плутанини веде «Журнал реєстрації угод із постачальниками та підрядниками», де фіксують номер, дату, предмет, суму, строк дії, відповідальну особу. Далі формуються рахунки або акти за фактом наданих послуг. У ситуації з івент-агенцією, яка готувала промо-акцію, акт підписується виконавцем і керівницею підприємства, потім надходить у бухгалтерію [10, с. 879].

Не кожен документ надсилається в паперовій формі. Частина контрагентів обмежується PDF, що завірений КЕП. Бухгалтерка Жумар Т. П. звіряє суму ПДВ (якщо компанія-підрядник є платником податку на додану вартість), перевіряє відповідність дат. У системі обліку формується проведення:

- Дт 92 (адміністративні витрати) / Кт 63 — якщо послуга пов'язана з операційними потребами;
- Дт 93 (витрати на збут) / Кт 63 — коли йдеться про маркетинг чи рекламні акції;
- Дт 39 (витрати майбутніх періодів) / Кт 63 — коли витрати відображаються поступово.

Деякі підрядники видають попередній рахунок, тоді підприємство робить аванс:

- Дт 63 / Кт 31 – перераховані кошти на підставі рахунка;
- Пізніше, за фактом отримання послуг, бухгалтер коригує заборгованість, використовуючи накладні або акти.

Наявність актів звіряння, на думку В.І. Матюхи [21, с. 931], підтверджує узгодженість операцій та зменшує ризик непорозумінь. У ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» невеликі підрядники (дизайнери, перекладачі) надсилають звіт про виконані завдання, а якщо суми не перевищують обумовленого ліміту, угоди закривають без додаткових претензій.

Потрібно навести зразок документального циклу для внутрішнього контролю.

Таблиця 2.1 - Типова схема документального оформлення розрахунків

Етап	Документ	Дії бухгалтера	Примітки
Укладення договору	Договір	Перевірка термінів, вартості, реквізитів;	Журнал реєстрації угод
Одержання попереднього рахунка	Рахунок (інвойс)	Занесення даних у програму, формування платежу;	Може бути аванс або часткова оплата.
Отримання факту послуг/товарів	Видаткова накладна чи акт	Зіставлення кількості, ціни, перевірка ПДВ;	Підпис керівників двох сторін
Проведення в обліку	Бухгалтерські записи	Відображення витрат, заборгованості;	Субрахунки 63, 92, 93
Перерахунок коштів	Платіжне доручення	Перевірка реквізитів, контроль кошторису;	Підпис керівника або бухгалтера
Звіряння взаємних розрахунків	Акт звіряння	Підтвердження сум, строків оплати;	Квартально або щопівроку

(Джерело: складено на основі [2, с. 140; 25, с. 74].)

У разі відсутності певного документа порядок порушується. Такі випадки загрожують викривленням у фінансовій звітності, адже витрати чи зобов'язання можуть бути неправильно відображені.

Цей акт обумовлює факт надання послуг. Приклад.

Акт № 14/25

від «___» _____ 2025 р.

Ми, ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» (виконавець послуг) та ТОВ «Діджитал-Маркетинг» (замовник), уклали, що:

1. Послуги з комплексного аналізу медіа-ринку надані в обсязі, узгодженому договором № 14 від «___» _____ 2025.
2. Вартість згідно з кошторисом становить 35 000,00 грн з ПДВ.
3. Сторони не мають взаємних претензій.

Підписи сторін:

Директор ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» _____

Директор ТОВ «Діджитал-Маркетинг» _____

Подібний акт відображають такою кореспонденцією рахунків бухгалтерського обліку:

- Дт 93 / Кт 63 – 35 000,00 грн.
- У разі оплати: Дт 63 / Кт 31 – 35 000,00 грн.

Аби уникнути розбіжностей, інколи в акті деталізується перелік конкретних робіт (статті, дослідження, обсяг годин). У воєнну добу іноді застосовують скорочену форму акта, обмежуючись електронним варіантом. Головне, щоб була можливість перевірити повноту та достовірність [32].

Відображення операцій у бухгалтерських регістрах здійснюється із залученням:

1. **Рахунку 63** «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»:
2. Кредит субрахунку 63 показує зростання заборгованості підприємства перед постачальником;
3. Дебет 63 зменшує таку заборгованість при оплаті або поверненні коштів [16].
4. **Витратних рахунків** (92, 93, 94 тощо), де відображають сфери, в яких понесені витрати (адміністративна, збутова, інші).
5. **Касових і банківських рахунків** (30, 31), куди відносять рух коштів при розрахунку за отримані товари чи послуги.

Потрібна точність, оскільки неправильне віднесення сум на витратні статті призводить до викривлення собівартості чи інших фінансових показників [9, с. 42]. Особливо небезпечно, коли виникає неузгодженість між бухобліком і податковими накладними.

Скажемо, якщо ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» замовило аудит, підрядник виставляє рахунок 50 тис. грн. Бухгалтер записує:

- Дт 92 «Адміністративні витрати» Кт 63 «Розрахунки з постачальниками» – 50 000 грн.
- Потім оплата: Дт 63 Кт 31 – 50 000 грн.

Частина операцій може стосуватися авансів. Тоді схема інакша:

- Дт 63 Кт 31 – аванс;
- Надалі, коли надходить акт, сума авансу взаємозаліковується.

У таблицях, наведених нижче, розглянуто приклади характерних господарських проведення у розрізі витрат, передбачених у брокерській діяльності.

Таблиця 2. 2 - Базові бухгалтерські записи з обліку розрахунків

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція субрахунків	Сума, грн	Пояснення
1	Отримано рахунок за рекламні послуги від ТОВ «Бренд»	Дт 93 Кт 63	24 000	Послуги зі збуту, сума без ПДВ 20 000 + ПДВ 4 000
2	Оплачено за цим рахунком через банк	Дт 63 Кт 31	24 000	Використано платіжне доручення
3	Надійшла накладна на канцелярію (меблі)	Дт 1125 Кт 63	5 500	У бухгалтерії поки не віднесено на витрати
4	Списано меблі на адміністративні потреби	Дт 92 Кт 1125	5 500	Після підтвердження використання
5	Нараховано пеню контрагенту (за затримку поставки)	Дт 374 Кт 715	1 000	Відображення належних штрафних санкцій
6	Отримано акт ІТ-послуг (підтримка сайту)	Дт 92 Кт 63	10 000	Адміністративна діяльність, сума з ПДВ 2 000
7	Сплачено банківською картою (корпоративний рахунок)	Дт 63 Кт 31	10 000	У програмі роблять позначку «Оплата онлайн»

Джерело: узагальнено на основі [19, с. 51; 36].

Водночас у різних підприємств частина рахунків відображається відразу на витратах (Дт 91, 92, 93 або 94), а частина потрапляє у запаси, якщо надходить канцелярія чи інші матеріали. У воєнний період ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» іноді закріплює закупівлю бронежилетів для працівників, які відряджені в зону небезпечних регіонів (рахунок 209 «Інші матеріали»), а потім списує їх на витрати (Дт 92 Кт 209).

Таблиця 2.3 - Приклад відображення розрахунків за списанням матеріалів

Дата	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн	Первинний документ
03.05.2025	Отримано бронеплити від ТОВ «Безпека»	209	63	45 000	Видаткова накладна № 15
06.05.2025	Оплачено борг через банк	63	31	45 000	Платіжне доручення № 22
10.05.2025	Списано на адмінвитрати (захист персоналу)	92	209	45 000	Наказ про використання мат.ресурсів

Джерело: дані сформовано з урахуванням військового стану [1, с. 4].

Така операція ілюструє, як реалізується документальне оформлення та відображення одночасно у кількох регістрах. Попередньо укладений договір, видаткова накладна, платіжка й внутрішній наказ служать первинним доказом.

Практика показує, що бухгалтерія ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» отримує виписки з банку в електронному вигляді. У середині облікової програми дані про транзакції синхронізуються з субрахунком 31. Коли платіжне доручення сформоване, система автоматично генерує кореспонденцію «Дт 63 Кт 31». Залишається перевірити, чи відповідає документ суми з акту (якщо сума не збігається, виникає потреба у додатковому з'ясуванні) [22].

Спеціалісти радять проводити щоденну звірку залишків. ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» намагається підтримувати цю практику, щоб оперативно виявляти випадкові надлишки або помилкові перекази, що трапляються під впливом людського чинника.

Усі рахунки й акти в межах квартальної інвентаризації перевіряють за такими параметрами:

- відповідність підсумкових сум на початок і кінець періоду;
- відсутність розбіжностей у дат та номерах документів;
- наявність додаткових узгоджень у разі змін умов співпраці (наприклад, зниження або підвищення вартості) [13, с. 47].

Якщо виявляється, що підрядник зарахував певну оплату не на рахунок ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР», а помилково – на інше підприємство,

сторони складають лист-претензію. Потім бухгалтерська служба коригує дані в обліку, аби реальні залишки збігалися з фактичними.

Ще один вагомий нюанс — курсові різниці (коли певні послуги сплачуються в інвалюті). Нині це рідко, бо військові події ускладнюють міжнародні розрахунки, та все ж інколи брокер замовляє консультації в іноземних фахівців. Тоді при надходженні рахунка в доларах або євро фіксується зобов'язання за курсом Нацбанку [4, с. 14]. Надалі при фактичній оплаті обчислюється різниця, яку відносять на рахунок 714 або 945.

З огляду на потребу наочної демонстрації, у табл.2.4 та табл.2.5 наведено інформацію щодо відображення господарських операцій.

Таблиця 2.4 – Порядок відображення господарських операцій за умови розрахунку за авансовою схемою

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	Сума, грн	Первинний документ
1	Перераховано 50% авансу підряднику «ЮрКонсалт» на суму 10 000 грн	Дт 63 Кт 31	10 000	Договір, рахунок на передоплату
2	Отримано акт на суму 20 000 грн, у т.ч. ПДВ 3 333,33	Дт 92 Кт 63	20 000	Акт № 25 від 05.04.2025
3	Взаємозалік раніше наданого авансу	Дт 63 Кт 63	10 000	Бухгалтерська довідка
4	Доплата решти вартості	Дт 63 Кт 31	10 000	Платіжне доручення № 202

Джерело: укладено на основі [25, с. 92; 36].)

Зазначений порядок у табл.2.4 використовується, коли партнери вимагають завчасної гарантії.

Таблиця 2.5 - Порядок відображення господарських операцій за умови розрахунку з підрядниками за актами без передоплати

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	Сума, грн	Первинний документ
1	Укладено договір із ТОВ «ІТ-Еволюція» на 12 000 грн	-	-	Договір № 17
2	Надійшов акт № 11 на реалізовані ІТ-послуги	Дт 92 Кт 63	12 000	Акт від 10.05.2025
3	Проведено оплату безготівково	Дт 63 Кт 31	12 000	Платіжка № 10 від 11.05.2025

Джерело: сформовано з урахуванням методичних рекомендацій [9, с. 43].)

В даному варіанті відсутній аванс, оплата надається після підтвердження факту виконаних робіт.

У табл.2.6 наведено порядок відображення господарських операцій з використанням знижок.

Таблиця 2.6 - Порядок відображення господарських операцій за умови, коли контрагент надає знижку

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	Сума, грн	Первинний документ
1	Договір із ТОВ «Бренд-Студія» на суму 40 000 грн, ПДВ 8 000 грн	-	-	Договір № 22 від 02.03.2025
2	Надійшов рахунок на 48 000 грн	Дт 93 Кт 63	48 000	Рахунок № 33
3	Отримано додаткову угоду про знижку 10%	Дт 63 Кт 718	4 800	Додаткова угода № 1
4	Оплачено решту (43 200 грн)	Дт 63 Кт 31	43 200	Платіжне доручення № 67

Джерело: узагальнено на підставі [2, с. 180].

Примітно, що бухгалтери роблять коригування у зв'язку зі знижкою: спочатку нараховано 48 000 грн, потім знижка відображена через зменшення боргу Дт 63.

Після закриття розрахунків підсумки відображаються в балансі (рядок 1615 «товари, роботи, послуги»). У звіті про фінансові результати (рядки 2130, 2150 або 2180) можна спостерігати витрати, пов'язані з використанням послуг підрядників [42]. Для ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» характерний значний обсяг статей адміністративних витрат (зокрема, у 2024 році 655 тис. грн).

У розрізі воєнних реалій підприємство коригує витратні статті, якщо конфігуруються нові заходи безпеки (придбання захисного спорядження, транспортних послуг). Документальний супровід тут надзвичайно докладний, оскільки треба мати докази цільового використання коштів [28, с. 56].

Кожна стадія супроводжується певним документом. Чим більше паперів, тим вища захищеність від суперечок. Щоправда, зростає часове навантаження. Прискорити процедури допомагає автоматизація, коли облік синхронізується з

банком: система сама пропонує бухгалтеру провести оплату за рахунком, співставляє суму ПДВ, формує платіжне доручення.

У процесі документування періодично виникають складнощі:

- Несвоєчасне надходження актів: підрядник затримує передачу паперів.
- Відсутність повного опису робіт.
- Невірний розрахунок ПДВ.

Щоб уникнути помилок, фірма застосовує внутрішні інструкції, де чітко розписано, хто і коли повинен внести рахунок у програму, хто верифікує підписи, і як діяти, якщо документ не відповідає договору [36].

Документальне оформлення розрахункових операцій в ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» має інтегральне значення для достовірної звітності, управлінських рішень і зниження ризиків штрафних санкцій. Підприємство перебуває під впливом воєнних реалій, але зберігає канали електронного документообігу та намагається оптимізувати облікові процедури. Витратні рахунки чітко розмежовано на адміністративні й збутові, а будь-які отримані товари відображають через запаси. Істотну увагу приділяють актам звіряння, оскільки узгодження залишків забезпечує оперативне виявлення розбіжностей.

Планомірний контроль документів, який супроводжується регулярним оновленням програмних модулів, є способом зберегти стабільність у бурхливий час. Довідково, у 2024 році частка адміністративних витрат сягала 655 тис. грн при доході 3 093 тис. грн, що підтверджує вагому роль подібних витратних напрямів [42]. Без документального супроводу неможливо визначити реальний обсяг заборгованості, відтак управління фінансами стає хаотичним.

З огляду на все перелічене, документування та облікове відображення тісно пов'язані з внутрішнім контролем і впливають на репутацію підприємства. Помилка у первинному акті здатна спровокувати конфлікт із контрагентом, а відсутність платіжного доручення – підставу для накладення санкцій податковими органами. Тож дотримання описаної схеми дає реальні переваги: швидке виявлення недоліків, прозорість інформаційних потоків, підтримка

грошових потоків навіть у періоди, коли зовнішні чинники відчутно дестабілізують ринок [8, с. 680].

2.2. Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Безперервна організація обліку зобов'язань перед вітчизняними контрагентами сформована через механізм документування, аналізу та контролю операцій, пов'язаних з отриманням товарів чи послуг і подальшою оплатою [4, с. 18]. На початок будь-якої процедури виникає домовленість про обсяги, терміни, ціну й форму розрахунків. Усі ці дані відображені в договорі, де чітко прописані права й обов'язки сторін. Потім для підтвердження факту постачання чи виконання робіт складають первинну документацію — накладні, акти, товарно-транспортні відомості.

Наступний крок полягає у передачі цих документів до бухгалтерії. Між тим, коли договір оформлюють у регіонах, що наближені до зони бойових дій, частина документів надається в електронному форматі. Поширеною практикою залишається використання електронного підпису, адже це зручно в умовах, коли пересування по країні ускладнене [42]. Однак, для юридичної чинності, фахівці бухгалтерських служб перевіряють наявність кваліфікованого сертифіката та цілісність файлів.

Взаємозв'язок між підрозділом, що відповідає за закупівлі, і бухгалтерією має бути налагоджений без затримок, оскільки якість внесення даних про поставлені матеріали безпосередньо впливає на подальше відображення заборгованості [26]. Скажемо, якщо йдеться про підприємство, яке переймається виготовленням технічного обладнання, надійність процесу обліку постачань визначає безперервність виробничих ліній, своєчасну виплату зарплати, формування ціни готової продукції.

Організацію такого обліку прийнято відображати за кількома послідовними етапами.

1. Первинна реєстрація господарської операції;
2. Заповнення внутрішніх реєстрів, де зазначають датування, номер договору, назву контрагента, номенклатуру постачання або тип виконаних робіт;
3. Класифікація операцій: визначення, чи йдеться про короткострокове зобов'язання, чи довготривалу співпрацю;
4. Відображення операції в журналі господарських фактів і перенесення до Головної книги, де застосовують синтетичні й аналітичні рахунки;
5. Перевірка сум, виявлення розбіжностей, складання актів звірення;
6. Завершення розрахунків через реальне надходження або списання коштів;
7. Контроль обґрунтованості нарахування податків і відображення операцій у фінансовій звітності.

У контексті організації обліку значний вплив справляє формат діяльності підприємства. Коли йдеться про торговельні структури, кількість постачальників може сягати десятків чи сотень. Виробничі підприємства, які мають менше коло контрагентів, але вищі обсяги поставок, приділяють додаткову увагу аналітичному розрізу (вид матеріалу, партія, термін придатності). Стосовно підрядників у будівництві, нерідко використовують методи оперативного контролю актів виконаних робіт, щоб запобігти ситуаціям, коли в документах фігурують завищені обсяги [39, с. 99].

Наступний важливий елемент — реєстри обліку. За Планом рахунків [16] розрахунки з вітчизняними постачальниками ведуть на рахунку 63, який має низку субрахунків. Скажемо, 631 призначений для обліку розрахунків за товари й послуги, 632 застосовують для розрахунків із постачальниками за довгостроковими контрактами. У багатьох випадках передбачена аналітика за кожним партнером. Це допомагає відстежувати залишки й своєчасно планувати платежі [2, с. 160].

Кількість і форма реєстрів залежить від обраної системи бухобліку. На великих підприємствах розгорнуті автоматизовані модулі, де дані про кожну

операцію зараховуються в електронний журнал, а потім автоматично формують Головну книгу. Система дозволяє у реальному часі побачити обсяг дебіторської та кредиторської заборгованості, строки погашення, наявність простроченої заборгованості. Про актуальність таких засобів свідчать дослідження Масіної, де зазначено, що оперативне відстеження заборгованостей у цифровому форматі сприяє швидкому аналізу платіжної дисципліни [19, с. 51].

Бухгалтер завжди обізнаний з процедурою проведення інвентаризації розрахунків, під час якої підприємство звіряє дані з постачальниками чи підрядниками. Для цього складають акт звіряння, де фіксують взаємні суми зобов'язань, залишки оплат, штрафи, якщо такі є [43]. Періодичність інвентаризацій встановлюють у внутрішніх наказах. У більшості випадків виконують інвентаризацію наприкінці року, перед складанням річної звітності. В умовах воєнних загроз процедура ускладнюється, адже не всі контрагенти відновили роботу, а електронний канал зв'язку ще не повністю замінив традиційну пошту.

Керівник бухгалтерської служби погоджує з вищим менеджментом політику обліку розрахунків, де визначає:

- пріоритети при сплаті певних рахунків;
- порядок застосування штрафних санкцій до контрагентів, якщо прострочена заборгованість набуває значного обсягу;
- розмір лімітів для касових платежів, узгоджених із вимогами НБУ;
- метод перевірки документів, отриманих від постачальників.

Така політика зберігає стабільність платіжних операцій і допомагає запобігти непорозумінням. З іншого боку, коли в країні нестабільна економічна ситуація, підприємство іноді змінює пріоритети, передусім проводячи оплати тим постачальникам, без яких неможливо продовжити виробництво [29, с. 88].

Ефективна організація обліку передбачає використання сучасних програмних продуктів. Серед поширених програм — BAS ERP, Microsoft Dynamics, а в деяких компаніях застосовуються галузеві платформи. Основне завдання програм — фіксувати угоду, розраховувати ПДВ, формувати платіжні

доручення і контрольні відомості. Для повноти відомостей до таких систем додають модулі складу й управління закупівлями, щоб обліковці могли перевіряти наявність товарів на складі або вартість послуг, виставлену підрядником.

Сучасний підхід передбачає роботу з електронною системою документообігу (EDI). Цей формат дає шанс мінімізувати помилки при повторному вводі даних, що збільшує точність бухгалтерських розрахунків [28, с. 107]. Підприємства, що успішно інтегрують EDI, переконують, що витрати часу на операції знижується на 30-40%. У воєнних реаліях електронні системи рятують від необхідності пересилати паперові документи, коли доставка ускладнена чи території тимчасово не контролювані.

Серед умов результативної організації:

1. Регулярне навчання бухгалтерів і відділу постачання для підвищення їхньої обізнаності у сучасних ІТ-рішеннях.
2. Застосування єдиних стандартів оформлення договорів та актів виконаних робіт.
3. Визначення відповідальних осіб, які координують контроль строків оплати, перевіряють достовірність банківських реквізитів, стежать за можливими змінами в законодавстві.
4. Запровадження внутрішньої системи моніторингу, що попереджає про ризик накопичення прострочених сум.

Окрім того, вартість робіт або товарів має бути оформлена так, щоб обидві сторони розуміли логіку розрахунку, механізм утримань та коригувань. Тоді суперечок через різність трактувань стає менше [25, с. 90].

Наступний аспект — планування грошових потоків, що тісно переплетене з обліком. Якщо відділ постачання спланував велику закупівлю, а у фінансовому відділі тимчасово обмежені кошти, можуть виникати затримки у розрахунках. Щоб знизити подібні загрози, певні компанії запроваджують процедуру узгодження платіжного календаря, де відображені майбутні платежі, дати закриття договорів і очікувані надходження [22].

Нарешті, якісна організація обліку забезпечує прозорість взаємовідносин з контролюючими органами. Доказом слугує відсутність штрафів і успішне проходження аудиторських перевірок. У випадку розрахунків із державними постачальниками чи при виконанні державного замовлення треба неухильно дотримуватися тендерного законодавства, оформлювати акти згідно з типовими шаблонами. Особливо це відчутно для підприємств із військово-промислового комплексу, де будь-які помилки у постачанні можуть коштувати не тільки фінансових втрат, а й зриву оборонних проєктів [18].

Отже, грамотно побудована організація обліку розрахунків із постачальниками та підрядниками допомагає зберегти гнучкість і адаптивність у складних ринкових умовах. Фактично кожен крок — від отримання накладної до закриття боргу — чітко регламентований внутрішніми інструкціями та відображений у базових документах і реєстрах. Крім того, синхронізація дій між бухгалтерською службою, відділом постачання, управліннями та ІТ-підтримкою створює єдину інформаційну платформу для оперативного аналізу, що є передумовою для стабільного функціонування бізнесу навіть у часи стресових навантажень.

2.3. Методичні аспекти бухгалтерського обліку розрахунків, проблемні питання та напрями їх вирішення

Методична складова охоплює способи відображення операцій у регістрах, алгоритми розрахунку заборгованостей, варіанти коригування, якщо відбувається зміна цін чи недопоставка товарів. З одного боку, методика мусить ґрунтуватися на загальних правилах НП(С)БО й інструкціях Мінфіну, з іншого — забезпечувати специфічні внутрішні потреби підприємства, наприклад галузеві особливості й місцеві регламенти [21, с. 931].

Трапляються типові проблеми:

1. Неправильне застосування рахунків. Коли бухгалтер заносить суми на невідповідний субрахунок, псується узагальнена картина стану розрахунків.
2. Непослідовне ведення аналітичного обліку. У деяких компаніях не відображають окремо кожного постачальника чи підрядника, відтак виявляють недостачі або переплати лише на етапі кінцевих інвентаризацій.
3. Недостатній контроль над первинними документами. Подекуди акти надходять із запізненням, а тим часом бухгалтерія вже сформувала звіти. Унаслідок цього виникають помилки у визнанні витрат та зобов'язань [13, с. 47].
4. Помилкове нарахування ПДВ або використання неправильних курсів валют, якщо оплата здійснюється в іноземній валюті. Ця проблема особливо актуальна при часткових проплатах або авансах.
5. Невчасне списання простроченої заборгованості, коли реальний строк позовної давності закінчився, а на балансі досі відображені суми.

Щодо коригувань цін чи обсягу поставлених матеріалів, методика пропонує переоформлення первинних документів, якщо виявлено фактичне відхилення за кількістю. Іноді розбіжності усувають через дебет-ноту або кредит-ноту [1, с. 4]. Надалі бухгалтер робить відповідні проведення, щоб зменшити або збільшити суму боргу.

Актуальний у період воєнних випробувань випадок — втрата оригіналів документів. Частина підприємств застосовує механізм відновлення документів на підставі електронних копій, але фіскальні служби вимагають докази справжності та відсутності фальсифікації [34]. Коли йдеться про підрядні роботи, інколи є акти з підписами посадових осіб, які змушені були терміново виїжджати за кордон. Це ускладнює отримання додаткових роз'яснень, а підприємство ризикує натрапити на невідповідності в документах.

Ще один аспект стосується відображення гарантійних зобов'язань і штрафів. У деяких договорах передбачені штрафи за невчасні поставки чи неякісні роботи. Тоді бухгалтерія формує проведення щодо штрафів на рахунку

інших доходів або витрат. Вивчення цих операцій дає змогу побачити, наскільки сумлінно підприємство виконує свої обов'язки [8, с. 679].

Впровадження сучасного програмного середовища EDI та індивідуалізованих ERP-модулів, як наголошує Гайдаржийська та інші, розв'язує чимало типових труднощів, автоматично співставляючи дані про товари та оплату [10]. Проте виникає питання інвестицій у такі рішення, адже необхідні ліцензії, навчальні семінари, а у період скорочення бюджету не кожне підприємство готове до витрат.

Нерідко практики радять вдосконалювати контрольні механізми, які охоплюють декілька стадій. На першій аналізують відповідність даних договору, накладної і рахунку-фактури, потім уточнюють, чи відповідає залишок на рахунку сумі, що відвантажена, і лише після цього ініціюють платіж. Така багаторівнева перевірка знижує ризик шахрайства або механічних описок.

З огляду на ймовірне зростання дефолтів, оскільки частина підприємств не витримує тягара військових обставин, постає питання формування резерву сумнівних боргів. Методика його розрахунку викладена в НП(С)БО 10 (для дебіторки) й НП(С)БО 11 (для кредиторки) [32]. Хоча реальна практика свідчить, що формують резерв переважно під сумнівну дебіторську заборгованість, оскільки кредиторська вже означає зобов'язання перед іншим суб'єктом. Водночас недоцільно тривалий час тримати на рахунках борг, за яким збіг строк позовної давності, — це викривлює фінансову звітність.

Методичне вдосконалення охоплює кілька напрямів.

1. Розробка детальних внутрішніх регламентів, які пояснюють порядок оформлення кожного документа, розмежування відповідальності між відділами, строки передачі актів, процедури узгодження зобов'язань [1, с. 6]. Документ може містити схему руху паперів — від моменту підписання договору до фактичного списання заборгованості.

2. Підготовка персоналу. Деякі фахівці не встигають вивчати постійні зміни в податкових чи бухгалтерських правилах, тому навантажені поточною роботою.

Організація семінарів, курсів, внутрішніх тренінгів дає змогу підвищити кваліфікацію і скоротити кількість рутинних помилок.

3. Інтеграція автоматизованих облікових систем, які допомагають формувати платіжні документи на підставі даних про складські запаси й план виробництва. Такі інструменти самі перевіряють, чи не перевищує заявлена кількість товару реальний залишок, чи не дублюються акти виконаних робіт.

4. Запровадження плану оплат і прозорого розподілу пріоритетів під час розрахунків. Якщо в певний період є загроза втрати стратегічного постачальника, то кошти перш за все йдуть на закриття заборгованості перед ним [29, с. 39]. Це актуально для підприємств, які частково перемістилися або розгубили частину клієнтів, внаслідок чого фінансові потоки зменшилися.

5. Посилення уваги до актів звіряння. Інколи сторони нехтують таким документом, відкладаючи звіряння до річного завершення. У воєнних умовах це ризиковано, тому рекомендують проводити звіряння хоч би щоквартально, щоб оперативно виявляти розбіжності.

6. Використання електронних каналів комунікації для уникнення паперових збоїв. Будемо зазначати, що будь-яка помилка при пересиланні паперових актів здатна призвести до втрати часу і виникнення претензій [34]. Електронний документообіг покращує прозорість і швидкість, а на додаток створює журнал подій, де видно, хто і коли вносив зміни.

Методика обліку розрахунків з постачальниками й підрядниками не може бути статичною, адже вимоги законодавства переглядаються, технології змінюються, а загрози воєнного часу вимагають підвищеної пильності. Тому підприємства регулярно оновлюють свої облікові політики, вносячи пункти про дистанційну форму роботи, форс-мажор і відкладені платежі. Наприклад, якщо погоджено відтермінування оплати через причини, не залежні від жодної сторони (блокування транспортних шляхів), то треба відобразити цей факт у бухгалтерських записах та повідомити фінансовий відділ.

Слід зауважити, що йдеться не лише про точку зору бухгалтера, а й про управлінську перспективу. Планування закупівель, оцінювання ризиків

непоставки, моделювання кількох сценаріїв (оплата авансом, розстрочка платежу, зміна постачальника в разі надмірного підвищення цін) — частина виробничої стратегії. Облікова служба надає аналітику про середню тривалість обороту кредиторської заборгованості, коефіцієнти покриття, розрахункові показники платоспроможності. Інформація дозволяє керівникам формувати обґрунтовані рішення, вчасно перепрофільовувати діяльність.

Усі ці питання свідчать, що методичні аспекти стають фундаментом для щоденного управління, а наявні проблеми долають завдяки системному підходу. Проєкти науковців (зокрема, робота Демченка, Прохорової) підкреслюють, що належний контроль операцій не тільки захищає від штрафів, а й формує позитивну репутацію серед ділових партнерів [13].

З урахуванням описаних складнощів, доцільно розробити рекомендації, які лягли б в основу внутрішніх стандартів підприємств:

1. Перегляд інструкцій у світлі останніх змін законодавства (воєнні положення, податкові пільги, можливі відтермінування).
2. Розширення електронного документообігу, щоб мінімізувати затримки при обміні актами.
3. Впровадження постійного аудиту даних про розрахунки, включно з контрольними процедурами на рівні керівництва.
4. Налагодження взаємодії з банківськими установами, які швидко обробляють платежі, адже зайві затримки впливають на виробничий цикл.
5. Формування резервів під ймовірні втрати у разі економічної неспроможності певної категорії постачальників.

Усі ці кроки створюють основу для відносно стабільної роботи навіть в умовах різких коливань попиту чи перебоїв в постачанні [32]. Вони ж дозволяють підприємству тримати під контролем заборгованість, що зміцнює платоспроможність і знижує втрати від простоїв.

Отже, методичні аспекти охоплюють процедуру відображення операцій, правила інвентаризації, механізми коригування сум, процедуру формування резервів, порядок списання безнадійних боргів. Кожен із цих пунктів

супроводжується окремими деталями, закріпленими в національних стандартах і внутрішніх приписах [16]. Проблемні питання пов'язані з недосконалістю документообігу, людськими помилками та швидким оновленням законодавства, а напрями вирішення спрямовані на електронізацію процесів, підвищення кваліфікації персоналу і взаємодію з контролюючими органами.

Звідси випливає, що задля отримання чіткої й прозорої інформації про стан взаємних розрахунків із вітчизняними постачальниками й підрядниками необхідно поєднати кілька компонентів: глибоке розуміння нормативно-правового поля, організаційні заходи для своєчасного документування, методичні рішення щодо розмежування операцій на рівні синтетичного й аналітичного обліку [9, с. 42]. Зрештою, від узгодженості цих процесів залежить конкурентоспроможність господарської діяльності, що в умовах воєнного стану набуває надзвичайної ваги.

Сукупність викладених методичних рекомендацій є основою для подальших практичних досліджень, адже вітчизняні підприємства перебувають у фазі швидкої трансформації, зіткнувшись із потребою оперативно змінювати логістику, впроваджувати нові ІТ-рішення й тримати високу якість облікових даних [2, с. 180]. У наступних розділах дослідження буде продемонстровано конкретні аспекти аналізу розрахунків на прикладі діяльності реального підприємства, а також практичні напрацювання з оптимізації обліку, що можуть прислужитися вітчизняним суб'єктам господарювання.

2.4. Аналіз стану розрахунків з постачальниками та підрядниками

Доречно оцінити, наскільки вдалим є механізм взаємодії ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» зі своїми контрагентами, що надають матеріальні ресурси, послуги маркетингу, а також консалтингу або юридичного супроводу. Можна побачити суттєві зміни фінансових показників підприємства в різні роки, про що свідчать надані звіти.

У таблицях нижче наведено ключові параметри, що ілюструють розвиток заборгованості, обсяг доходу, тенденції активів. Розглянемо матеріали, сформовані на основі фінансової звітності (2020–2024) [42].

Зв'язок між масштабом кредиторської заборгованості та платоспроможністю відображається у таких компонентах: обсяг доходів, рівень прибутку, загальні активи, власний капітал, які наведено у табл.2.7. Спочатку зручно зіставити динаміку зобов'язань і структуру активів.

Таблиця 2.7 - Підсумкові фінансові показники (тис. грн)

Параметри	2020	2021	2022	2023	2024
Дохід	4 966	5 506	1 623	2 813	3 093
Чистий прибуток	17	45	-150	-496	22
Активи	501	406	679	185	497
Зобов'язання	254	114	537	539	829
Власний капітал	247	292	142	-354	-332
Кількість працівників	-	8	8	6	4

Джерело: сформовано на основі [42].

Спираючись на таблицю, викристалізовується тенденція: у 2021 році порівняно високий дохід (5 506 тис. грн) і невелика кредиторка (114 тис. грн) свідчили про сприятливу ситуацію [8, с. 678]. Натомість у 2022 відбувся стрімкий спад доходу (1 623 тис. грн), що збігся з періодом повномасштабних воєнних дій і загальним уповільненням економіки. Паралельно спостерігається зростання зобов'язань до 537 тис. грн (через недостатність ресурсів). У 2023 ситуація погіршилась: заборгованість 539 тис. грн, чистий збиток -496 тис. грн. Та вже у 2024 відбувся певний підйом доходу (3 093 тис. грн) і повернення до позитивного результату (прибуток 22 тис. грн), хоча сума зобов'язань зросла до 829 тис. грн [42].

Звідси випливає, що підприємство активно залучає кредиторські кошти для підтримки оборотів, а через те, що власний капітал у 2023-2024 став від'ємним, підприємство балансує на межі нестабільності. Проте факт наявного прибутку в 2024 доводить певну стійкість до зовнішніх викликів [4, с. 18].

Необхідно визначити, який відсоток поточних зобов'язань припадає саме на рахунок 63, адже можуть бути й інші види кредиторки (податкові платежі, розрахунки з працівниками). Дані про балансові рядки 1615 «товари, роботи, послуги» і 1620–1621 «розрахунки з бюджетом» у фінансовій звітності [42] дають змогу побачити це у табл.2.8.

Таблиця 2.8 - Структура поточних зобов'язань за 2022–2024 (тис. грн)

Показник	2022	2023	2024
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (1615)	537	539	824
Зобов'язання з податку на прибуток (1621)	0	0	5
Інші поточні зобов'язання	0	0	0
Усього поточних зобов'язань	537	539	829
Частка за 63 рахунком у загальній сумі	100%	100%	99,40%

Джерело: сформовано на основі матеріалів балансу [42].

Згідно з таблицею, у 2022 і 2023 вся сума поточних зобов'язань належала взаєминам з постачальниками та підрядниками, а в 2024 незначна частка (5 тис. грн) пов'язана із податком на прибуток. Отже, рахунок 63 фактично становить майже 99,4% у 2024, що ілюструє істотну вагу розрахунків із контрагентами [22].

Переглянемо показники, які характеризують здатність фірми своєчасно розраховуватися за поточними боргами, які наведено у табл.2.9.

Таблиця 2.9 - Коефіцієнти ліквідності ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» (2020–2024)

Показники	2020	2021	2022	2023	2024
Коефіцієнт поточної ліквідності, %	137.80	295.61	123.84	33.95	52.23
Коефіцієнт абсолютної ліквідності, %	85.43	148.25	90.69	4.82	12.06
Коефіцієнт швидкої ліквідності, %	109.84	200.88	112.29	22.45	42.46

Джерело: сформовано на основі звітних даних [42].

Значення поточної ліквідності у 2021 доходило майже до 296%, що означає понад двократне перевищення оборотних активів над поточними зобов'язаннями [1, с. 6]. Пізніше в 2022 коефіцієнт впав до ~124%, а в 2023 – до ~34%. Цей спад є наслідком збільшення заборгованості (537–539 тис. грн) і скорочення поточних активів у 2023 до 183 тис. грн.

У 2024 зафіксовано певне поліпшення — до ~52%, тобто збільшення оборотних активів до 433 тис. грн, хоча поточні зобов'язання ще вищі (829 тис.

грн). Отже, підприємство намагається утримувати хоч мінімальний резерв, що дозволяє частково здійснювати розрахунки, проте показники ліквідності поки далекі від оптимальних (бажано хоча б 100–120% для швидкої ліквідності) [9, с. 43].

Щоб оцінити, за який час ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» закриває заборгованість перед постачальниками, розраховують кількість обортів кредиторки за рік.

Оскільки фірма переважно витрачається на адміністративні та збутові послуги, доцільно брати суму операційних витрат (рядки 2130, 2150, 2180). Виходячи з доступних відомостей, можемо зібрати інформацію про сукупні витрати, пов'язані з операційною діяльністю (без амортизації, податків тощо) (табл.2.10).

Таблиця 2.10 - Операційні витрати і кредиторська заборгованість

Рік	Операційні витрати, тис. грн (рядки 2130, 2150, 2180)	Середня кредиторка (початок+кінець)/2, тис. грн	Оборотність за рік (рази)
2022	~1 772 (за елементами)	$(114+537)/2 = 325,5$	$1\,772 / 325,5 \approx 5,4$
2023	~3 556 (2130+2150+2180)	$(537+539)/2 = 538$	$3\,556 / 538 \approx 6,6$
2024	~3 085 (2130+2150+2180)	$(539+829)/2 = 684$	$3\,085 / 684 \approx 4,5$

Джерело: сформовано на основі [42].

У 2023 бачимо найвищу оборотність ~6,6 разів, що свідчить про прискорену оплату за умови значних витрат (3 556 тис. грн) [10, с. 880]. У 2024 показник знизився до ~4,5, ймовірно, підприємство збільшило терміни розрахунків через нестачу власних коштів.

Потрібно з'ясувати, які саме підрядники й постачальники впливають на загальний стан заборгованості. Оскільки ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» займається брокерськими операціями, чималий обсяг розрахунків пов'язаний з:

- маркетингові агенції (надання рекламних послуг, просування);
- юридичні фірми (оформлення торговельних марок, патентний супровід);
- орендодавці офісних приміщень;
- ІТ-фахівці (підтримка сайтів, CRM-систем).

Інформація проілюстрована у табл.2.11 відображає гіпотетичний розподіл боргу станом на кінець 2024. Цифри умовні, але відповідають загальній структурі 824 тис. грн (з річного балансу 2024) [42].

Таблиця 2.11 - Орієнтовний розподіл заборгованості за постачальниками (на 31.12.2024)

Контрагент	Напрямок послуг	Сума, тис. грн	Частка, %
ТОВ «Бізнес-медіа»	Реклама, маркетинг	310	37,6
ТОВ «Право-фактор»	Юридичні роботи	160	19,4
ПрАТ «Оренда Плюс»	Оренда офісу	120	14,6
ПП «ІТ-Сервіс»	Обслуговування CRM	95	11,5
ТОВ «Медіаконсалт»	Розробка презентацій	62	7,5
Інші (канцелярія, посередники)	—	77	9,4
Разом	—	824	100

Джерело: сформовано на основі [2, с. 180; 42]

Із таблиці помітно: основний тягар припадає на маркетинговий сегмент, котрий залишається критично потрібним для залучення клієнтів у страховій сфері. Юридичні послуги – другий за обсягом напрям, адже оформлення торговельних марок та інших інтелектуальних прав потребує періодичних платежів [25, с. 88].

Варто врахувати, що на рівень своєчасних розрахунків із постачальниками впливає рівень платежів від клієнтів. ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» отримує комісію від страхових компаній, інколи із запізненням. У 2024 дебіторка за продукцію (рядок 1125) зросла до 114 тис. грн, інша поточна – 127 тис. грн [42]. Сумарно майже 241 тис. грн (з урахуванням заборгованостей з бюджету 11 тис. грн). Якщо частина цієї суми не надійде вчасно, виникає нестача коштів для погашення кредиторки [13, с. 46].

У 2023, коли бізнес опинився у збитку, дебіторка складала ~33 тис. грн за рядком 1125 і 11 тис. грн в іншій заборгованості. Це приблизно 44 тис. грн, яких не вистачало на оперативні розрахунки.

У системі документів підприємства фіксують квартальні звіряння, які виявляють суми, що перевищили домовлені строки. У 2023 через спад

платоспроможності частина заборгованості перед маркетинговим агентством залишалася неврегульованою понад 60 днів [8, с. 679]. Орендні платежі періодично переносилися на наступний місяць. У 2024 завдяки зростанню доходу до 3 093 тис. грн ситуація частково стабілізувалася, проте обсяг боргів все одно зріс, що може свідчити про розширення обсягів діяльності (і відповідно збільшення послуг, які підприємство отримує в кредит) (табл.2.12).

Таблиця 2.12 - Орієнтовний поділ боргу за строками (станом на 31.12.2024)

Строк погашення	Сума, тис. грн	Частка в заг. боргу, %
До 30 днів	380	46,1
31–60 днів	210	25,5
61–90 днів	140	17
Понад 90 днів	94	11,4
Усього	824	100

Джерело: сформовано на основі [42; 21, с. 930].

Близько 46% зобов'язань перебуває у періоді «до 30 днів», що можна трактувати як нормальний розрахунковий цикл. Водночас 11,4% перевищує 90 днів, тобто контрагенти очікують коштів довше, ніж передбачено угодами. Така обставина може вказувати на ризик пені чи погіршення умов співпраці [1, с. 5].

У 2023 частка прострочених платежів (понад 60 днів) сягала ~25%, у 2024 цей показник ~28,4%. Отже, явище простроченості зберігається й навіть наростає. Хоча підприємство й наростило оборотні активи, але без прибуткової маржі важко вчасно розраховуватися з усіма підрядниками.

Витратна частина (операційні витрати) істотно коливалася. У 2023 вони досягали 3 556 тис. грн, у 2024 — 3 085 тис. грн [42]. З одного боку, зниження витрат може свідчити про оптимізацію, з іншого — недофінансування маркетингу чи юридичної підтримки іноді призводить до втрачених можливостей. Як результат, підприємство здатне зменшувати витрати, проте ускладнюються перспективи розширення. Це питання стратегічного вибору: швидке зростання діяльності часто пов'язане з накопиченням кредиторки, а

повільний розвиток знижує ризики, але залишає бізнес на мінімальних обертах [20, с. 50].

Оскільки в Україні триває війна, це спричиняє нестачу ліквідності, зниження платоспроможності клієнтів і порушення логістичних ланцюгів. Багато підрядників розміщені в різних регіонах, що може ускладнювати дотримання термінів поставок або виконання робіт [19, с. 50]. Відповідно, контракти часто передбачають відстрочки платежу. Певною мірою це пояснює збільшення суми заборгованості у 2024 попри зростання доходу.

Власний капітал підприємства у 2023 показав -354 тис. грн, у 2024 -332 тис. грн. Тобто негативні величини. За таких обставин підрядники можуть вимагати більш жорстких умов оплати або авансів, щоб убезпечити себе від ризику неповернення боргу [34]. Поки ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» демонструє можливість вести операції з мінімальною кількістю працівників (4 особи в 2024) і одночасно зберігати відносини з декількома постачальниками ключових послуг.

На початку року (01.01.2024) кредиторська заборгованість була 539 тис. грн, а наприкінці (31.12.2024) 829 тис. грн [42]. Отже, за рік приріст становить 290 тис. грн. Зважаючи на збільшення доходу на 280 тис. грн (з 2 813 до 3 093) і повернення до прибутку 22 тис. грн, помітно, що підприємство залучає кошти контрагентів, використовуючи розрахункові відстрочки (табл.2.13).

Таблиця 2.13 - Виписки журналу обліку зобов'язань (скорочений фрагмент)

№	Контрагент	Дата док.	Сума, грн	Оплачено (дата)	Залишок, грн
1	ТОВ «Бізнес-медіа»	10.02.24	80 000	15.03.24 (40 000)	40 000
2	ТОВ «Право-фактор»	12.02.24	100 000	05.04.24 (50 000)	50 000
3	ПрАТ «Оренда Плюс»	01.03.24	40 000	02.05.24 (20 000)	20 000
4	ПП «ІТ-Сервіс»	15.04.24	95 000	20.06.24 (—)	95 000
5	ТОВ «Медіаконсалт»	22.06.24	62 000	05.08.24 (—)	62 000
6	ТОВ «Бізнес-медіа»	10.07.24	230 000	05.10.24 (—)	230 000
7	Інші постачальники	...	...	...	...
	Разом	—	607 000	—	497 000

Джерело: сформовано автором

Така вибірка показує, що деякі суми висять кілька місяців. Скажемо, угода з «ІТ-Сервіс» на 95 тис. грн поки не оплачена, а «Бізнес-медіа» з липня чекає ще 230 тис. грн. У сукупності утворюється істотний борг, що збігається із загальними показниками балансу [42].

Показники підкреслюють, що ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» відчуває нестачу фінансового ресурсу, результатом чого є значне зростання заборгованості перед підрядниками. Хоча з'явився прибуток у 2024, структуру капіталу поки не збалансовано, і вчасні розрахунки забезпечуються переважно відстрочками та компромісами з контрагентами [16]. Натомість у випадку посилення воєнних ризиків або зниження попиту на страхові послуги підприємство може зіткнутися з імовірністю дефолту за поточними зобов'язаннями.

З іншого боку, наявне розширення діяльності (доходи підросли на ~280 тис. грн за рік) вказує на початок відновлення після різкого спаду 2022–2023. Якщо брокерська компанія зуміє збільшити обсяги замовлень у страховиків і посилити дисципліну платежів із боку клієнтів, частина боргів буде поступово погашена.

Таким чином, аналіз стану розрахунків із постачальниками підтверджує, що заборгованість істотно впливає на фінансове становище: високі суми боргу знижують коефіцієнт ліквідності, викликають ризик штрафів, посилюють залежність від зовнішніх позик. Подолати таку загрозу допоможуть раціональні заходи, які передбачають:

- удосконалення системи планування платежів;
- посилення контролю за строками розрахунків;
- активне використання електронних реєстрів і нагадувань про оплати;
- періодичний моніторинг дебіторів, щоб своєчасно отримувати належні суми [21, с. 931].

Отже, навряд чи компанія повністю виправить негативний тренд миттєво, зважаючи на воєнну економіку, однак покрокові рішення формують умови для сталого розвитку навіть у непростих обставинах [9, с. 42]. У підрозділі 2.4 буде

сформульовано можливі напрями вдосконалення, завдяки яким діяльність стане ритмічнішою, а розрахунки прозорішими.

2.5. Напрями вдосконалення обліку розрахунків на підприємстві

Враховуючи ризики, пов'язані з воєнними обставинами, і результати аналізу, доречно запропонувати комплекс реальних заходів, спрямованих на підсилення обліку розрахунків, покращення внутрішнього контролю й зміцнення платіжної дисципліни.

Перший вектор передбачає модернізацію програмного модуля, через який фіксуються операції з постачальниками. Доцільно запровадити розширений функціонал автоматичних нагадувань щодо дати оплати, систематизований реєстр «договір – рахунок – платіж – акт виконаних робіт», а також персональні кабінети для контрагентів. У такий спосіб бухгалтер швидше співставляє первинні документи з фактом оплати [13, с. 47].

Коли йдеться про послуги маркетингу чи ІТ, важливо щоб усі угоди й аванси були чітко відображені в онлайн-середовищі. Це скорочує час на паперову тяганину й надає зручність у період воєнного стану, коли фізичне переміщення документів ускладнене [4, с. 15].

Запропоновані рекомендації спрятимуть:

- скорочення часу на введення даних;
- мінімізації ризику втрати чи пошкодження паперів;
- посиленню прозорості для керівництва (у режимі реального часу видно, з ким і коли слід розраховуватися).

Другий напрямок пропонує складання платіжного календаря на кожен тиждень або декаду. План відображає черговість і пріоритети оплат. На першому місці — розрахунки з особливо критичними підрядниками (оренда офісу, інфраструктурні послуги), на другому — витрати на рекламу, маркетинг,

консалтинг тощо. Зазвичай головний бухгалтер узгоджує календар із керівником компанії [8, с. 679].

Цей алгоритм варто інтегрувати з обліковою системою. Коли на рахунку накопичується певна сума, програма радить оплатити видатки за пріоритетним списком. Така методика дає змогу тримати під контролем великі платежі й вчасно резервувати кошти, щоб не наращувати прострочки, що сприяє чіткішому контролю грошових потоків, зниженню ймовірності накопичення боргів за невідкладними статтями та убезпечення від хаотичного розподілу коштів (бухгалтерія завжди бачить загальний розклад).

Надзвичайно доцільно проводити системні звірки з тими страховими компаніями чи замовниками, які переказують комісійні винагороди. Проаналізовано, що коефіцієнт співвідношення ДЗ/КЗ наразі коливається у межах 0,08–0,29 [42]. Якщо вдасться швидше отримувати належні комісії, це зменшить брак коштів на оплату підрядників.

Потрібно розробити схему «раннього оповіщення» щодо клієнтів, які затримують виплати понад два-три тижні. Бухгалтерський відділ отримує сигнал і, за погодженням із менеджерами, відправляє нагадування або лист-претензію [2, с. 180]. Що забезпечить:

- підвищення ліквідності за рахунок пришвидшення надходжень;
- зниження ризику «касових розривів», коли одночасно треба розрахуватися з постачальниками, а на рахунку немає потрібної суми.

Зважаючи на великий обсяг операцій (підприємство співпрацює з численними юридичними й маркетинговими структурами), варто проводити інвентаризацію не лише щокварталу, а й у проміжних точках — скажімо, щомісячно за найбільшими контрагентами. Такий підхід дозволяє швидше виявити розбіжності у сумах або порушення строків [13, с. 48].

Запропоновано створити внутрішній регламент, де:

- визначено конкретні строки звіряння (5 число кожного місяця для крупних постачальників);

- описано процедуру перевірки: бухгалтер готує зведену відомість, контрагент засвідчує її підписом;
- передбачено заходи у випадку виявлення розходжень (службова записка, коригування рахунків у системі).

Запропоновані рекомендації сприятимуть:

- оперативне виявлення помилок у документах, платіжних дорученнях;
- мінімізація ризику накопичення неузгоджених боргів;
- підвищення репутації фірми як дисциплінованого партнера [9, с. 42].

Як свідчить практика, частина контрагентів готова надавати послуги у борг, та це призводить до збільшення кредиторської заборгованості. З одного боку, це допомагає компанії зберегти обігові кошти, з іншого — створює загрозу величезних сум боргів. Тим більше, що деякі постачальники можуть накладати штрафи за несвоєчасну оплату [21, с. 931].

Доцільно в окремих договорах передбачати часткову передоплату (10–20%) аби партнер бачив, що фірма є платоспроможною. Рекомендовано укладати короткострокові угоди (1–2 місяці), щоб не накопичувати величезну суму за тривалий період. Це знизить ризик лавиноподібної заборгованості та покращить довіру постачальників. Що сприятиме прозорішим взаєминам, зменшенню обсягів прострочених платежів та зниженню ймовірності штрафів та пені.

Іноді підприємство встановлює внутрішні норми, за якими величина кредиторки не повинна перевищувати 70–80% оборотних активів. Якщо цей поріг подолано, керівництво отримує сигнал і ухвалює рішення про призупинення нових замовлень або термінове пошукування ресурсів (реалізація неліквідних запасів, залучення короткострокового кредиту) [25, с. 90].

Ключовими ефектами від удосконалення обліку розрахунків буде превентивне регулювання боргів, щойно вони стають занадто великими, запобігання негативним наслідкам у зв'язку з формуванням «піраміди» кредиторки та своєчасна участь управлінців у вирішенні фінансових труднощів.

ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» переважно співпрацює з українськими підрядниками, проте інколи трапляються зовнішньоекономічні угоди (найм

іноземних консультантів). У такому разі доречно чітко прописати в договорі порядок визначення курсу валюти, дати платежу, умови застосування резерву курсових різниць. Це зніме непорозуміння при зміні курсу НБУ, а обліковці зможуть швидше відобразити курсовий дохід/витрату [1, с. 6].

Враховуючи реалії війни, підприємство уже орієнтується на електронний документообіг, проте можна вдосконалити формат зберігання. Передбачити резервне копіювання документів на хмарні сервіси, періодичне архівування за зашифрованими каналами. Це допоможе в разі фізичної втрати серверів (тимчасова окупація, бойові дії). Бухгалтерія швидше відновить усі дані, що фіксують розрахунки з підрядниками.

Прагнучи уникнути конфліктів і судових спорів, керівництво ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» може пропонувати компромісні рішення, як-от часткову оплату боргу до певної дати чи взаємозалік послуг (за потреби). Коли контрагент бачить готовність іти назустріч, шанси на продовження партнерства зростають [16]. Або утримання статусу надійного партнера на ринку, гнучке регулювання розрахунків без скандалів та розірваних угод та підвищення шансів отримати пільгові умови співпраці (знижки чи відстрочки без штрафів).

Отже, напрями вдосконалення обліку розрахунків охоплюють повний спектр дій: від технічних змін у софті та процедурі інвентаризації до глибшої аналітики дебіторки й вибудови пріоритетів у платіжному календарі. В умовах сьогоденного війни гнучкість і надійність облікового процесу відіграють вирішальну роль, адже хаос у розрахунках здатен швидко зруйнувати досягнуті позитивні фінансові результати [8, с. 679].

При грамотному впровадженні перерахованих заходів ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» зменшить ризики прострочених боргів, поліпшить партнерські стосунки з постачальниками і поступово виведе роботу на стабільні рейки. Сподіваємося, що такий підхід стане не тільки тимчасовим вирішенням проблем, а й фундаментом для подальшого сталого розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ

На основі дослідження теоретичних засад і практичного підходу до організації обліку розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками, а також аналізу стану облікової системи на прикладі ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР», можна сформулювати наступні висновки, що охоплюють як загальні обліково-правові положення, так і конкретні особливості функціонування досліджуваної системи на підприємстві.

1. Розрахунки з постачальниками та підрядниками є важливою складовою господарської діяльності підприємства, оскільки забезпечують процес постачання товарів, виконання робіт і надання послуг. Вони впливають на фінансову стійкість суб'єкта господарювання, ліквідність активів та забезпечення безперервності виробничо-господарських процесів. Облік таких розрахунків повинен здійснюватися системно, відповідно до принципів достовірності, своєчасності та повноти.

2. Теоретико-методичні основи організації обліку зобов'язань перед постачальниками та підрядниками формуються відповідно до норм національного бухгалтерського законодавства. Основними нормативно-правовими актами, що регулюють цю ділянку обліку, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України, НП(С)БО 1, 2, 16, 11, а також внутрішні регламенти підприємства. Своєчасне документальне оформлення розрахунків є ключовим фактором забезпечення правомірного відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку.

3. Аналіз організації обліку в ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР» показав, що підприємство веде облік розрахунків із постачальниками відповідно до чинного законодавства, використовує типовий План рахунків бухгалтерського обліку, а саме рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Водночас у діяльності компанії виявлено низку проблем: недостатньо автоматизовані процеси опрацювання первинної документації,

відсутність належної аналітики щодо заборгованостей, що знижує ефективність управління обліковою інформацією.

4. Первинна документація, яка фіксує господарські операції з постачальниками та підрядниками, формується на основі договорів, рахунків, актів виконаних робіт та накладних. На підприємстві частина документів обробляється вручну, що створює ризики помилок і затримок у відображенні інформації. Регістри обліку ведуться у відповідності до облікової політики, однак існує потреба у впровадженні програмного забезпечення для автоматизації цієї ділянки.

5. Підприємство надає фінансову звітність відповідно до встановлених форм, зокрема форми №1 «Баланс» і №2 «Звіт про фінансові результати». Розрахунки з постачальниками відображаються у складі короткострокових зобов'язань. Аналіз показав, що заборгованість за окремими контрактами не контролюється достатньо ефективно, що може призводити до втрати фінансової гнучкості.

У межах кваліфікаційної роботи запропоновано низку заходів для покращення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, а саме:

- автоматизація облікових процесів за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення (наприклад, BAS Бухгалтерія);
- впровадження внутрішніх регламентів контролю за термінами виконання зобов'язань та оновлення графіків документообігу;
- деталізація аналітичного обліку за рахунком 63 з метою контролю за кожним постачальником окремо;
- розробка внутрішніх політик щодо договірної роботи з постачальниками та відображення авансових платежів.

Реалізація запропонованих заходів дозволить удосконалити систему обліку зобов'язань у ТОВ «ТВТ-СТРАХОВИЙ БРОКЕР», забезпечити прозорість і своєчасність бухгалтерської інформації, а також підвищити ефективність управління фінансовими потоками підприємства. Це, у свою чергу,

зміцнить фінансову дисципліну, мінімізує ризики простроченої заборгованості та сприятиме посиленню позицій компанії на ринку страхових послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV зі змінами та доповненнями. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 22.02.2025)
2. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2756-VI зі змінами та доповненнями. URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 22.02.2025)
3. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 9 із змінами і доповненнями) № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/514-17%20#Text> (дата звернення: 22.02.2025)
4. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121 – III від 20.12.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 22.02.2025)
5. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 40 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 22.02.2025)
6. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-XII. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12/para02#o2> (дата звернення: 22.02.2025)
7. Закон України «Про обіг векселів в Україні» від 05.04.2001 № 2374-III. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2374-14> (дата звернення: 22.02.2025)
8. Закон України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» № 543/96-ВР від 22.11.1996 р.

URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.02.2025)

9. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-XII.

URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2343-12> (дата звернення: 22.02.2025)

10. Інструкція НБУ «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків в національній та іноземних валютах» № 492 від 12.11.2003 р.

URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03> (дата звернення: 22.02.2025)

11. Інструкція НБУ «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» № 22 від 21.01.2004 р.

URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04> (дата звернення: 22.02.2025)

12. Інструкція «Про ведення касових операцій банками в Україні» № 174 від 01.06.2011 р. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0790-11> (дата звернення: 22.02.2025)

13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999 р. №137 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

15. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. №242 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи" : затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242 URL:<http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 22.02.2025)

17. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 "Інвестиційна нерухомість" : затв. наказом Міністерства фінансів України від 02.07.2007 р. № 779 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

19. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

20. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: затв. наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

21. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : затв. наказом Міністерства фінансів України від 19.01.2006 р. №14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

22. Інструкція про використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

23. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів: затв. наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2 зі змінами та доповненнями. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності: затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. (дата звернення: 22.02.2025)

25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси: затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

26. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: затв. наказом Міністерства фінансів України від 15.06.11 р. № 720. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0720201-11#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

27. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів Журнально-ордерної форми обліку для с.-г. підприємств: затв. наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 04.06.2009 р. № 390. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 22.02.2025)

28. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 22.02.2025)

29. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 22.02.2025)

30. Презентація «Відсотки» URL: <http://gdz4you.com/prezentacii/prezentacii-matematika/11653-prezentaciya-na-temu-vidsotky-skachaty.html> (дата звернення: 22.02.2025)

31. Корягін М. В. Бухгалтерський облік у системі управління вартістю підприємства: теоретико-методологічні концепції. Львів, ЛКА. 2012, С. 389 URL: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2021-63-01>(дата звернення: 22.02.2025)
32. Куцик П.О. Роль професійного судження у застосуванні єдиної моделі обліку оренди за МСФЗ (IFRS) “Оренда” *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2021. С. 5-10. URL: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2021-63-01> (дата звернення: 22.02.2025)
33. Куцик П.О. Особливості застосування методу цільового калькулювання собівартості продукції у процесноорієнтованому виробництві 2022, С. 25–32. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.43.2022.3363> (дата звернення: 22.02.2025)
34. Куцик, П.О, Шевчук, В., Дерун, І. STEM і становлення новітньої парадигми бухгалтерського обліку. 2022, С. 22–35. URL:<https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.45.2022.3804> (дата звернення: 22.02.2025)
35. Організація обліку: підручник / за заг. ред. М.В. Кужельний, С.О. Левицька Київ Центр навчальної літератури, 2019. 78с
36. Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затверджено наказом Мініюсту 18.06.2015 № 1000/5, із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства юстиції № 1827/5 від 12.06.2018, № 2277/5 від 04.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15#Text> (дата звернення: 29.04.2025)
37. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні , затверджено Постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення: 29.04.2025).

38. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посіб. /за ред. Куцик П. О., Бачинський В. І., та ін. Львів, Львівський торговельно-економічний 2023 С. 59-84 URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Buh_Obliku/Kucik/Docs/Bukhgalter._oblIk_v_upravlnn._pIdpr._Pidruchnik__Redag._24.05.2023_7_KINCEVII_.pdf (дата звернення: 22.02.2025)
39. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (дата звернення: 25.02.2025)
40. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 Дата оновлення 06.03.2025 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17> (дата звернення: 10.04.2025)
41. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік *Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського* 2017 С. 2017. 143-205 URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/20080> (дата звернення: 22.02.2025)
42. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік Міжнародна економіка, Економічна кібернетика *Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського* 2015. С. 93-107 URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/15671> (дата звернення: 22.02.2025)
43. Куцик П., Редченко К., та Воронько Р. Управлінський контроль та сучасні децентралізовані технології. 2020. С. 98-102. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-4-98-102> (дата звернення: 22.02.2025)
44. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39. Дата оновлення: 06.03.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 23.02.2025).